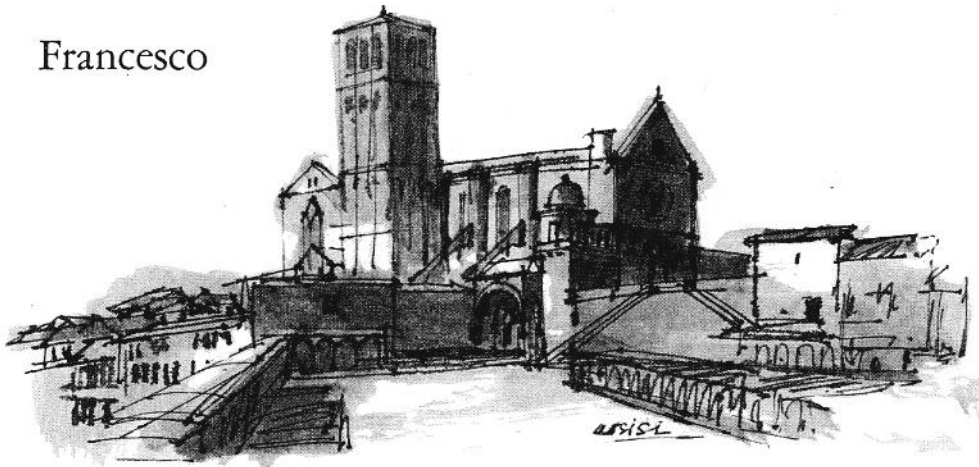

Francesco

In het jaar 1181 werd er in Assisi een jongetje geboren en het zag er net zo uit als andere pasgeboren kinderen. Teer, hulpeloos, met heel veel rimpeltjes en nog een paar zachte donshaartjes op zijn bolletje.

Toen het jongetje gedoopt moest worden, was zijn moeder, Donna Pica, nog te zwak om hem zelf naar de kerk te dragen. Dat speet haar erg, want zij was er graag bij geweest, temeer omdat haar man ook al niet thuis was. In haar kamer lag zij te luisteren naar de stemmen van haar vrienden en familieleden, die met het kindje naar de kerk zouden gaan. Ook alle bedienden gingen mee en toen de laatste de grote voordeur achter zich had gesloten, werd het heel stil in huis. En in die stilte vroeg Donna Pica aan God om haar zoon te zegenen en hem te maken tot een goed en waarachtig mens.

Pas toen het kindje bij haar was teruggebracht, voelde Donna Pica zich weer helemaal gerust. Haar zoon droeg nu de naam Giovanni (d.i. Johannes). Donna Pica was gelukkig en die hele dag bleef zij glimlachen. Was Giovanni niet de naam geweest van hem, die de komst van Christus had aangekondigd? Het was een mooie naam, die zeker geluk moest brengen! O ja, Donna Pica was heel tevreden en vol vertrouwen zag zij de toekomst tegemoet.

Na een paar weken kwam haar echtgenoot terug van een grote reis. Het was een thuiskomst met bijzonder veel drukte en lawaai, want Pietro Bernardone was een gewichtig man! Hij was lakenkoopman en heel rijk. Grote voorraden had hij meegebracht uit Frankrijk en in de laatste maanden was zijn rijkdom behoorlijk toegenomen. Hij verkeerde dan ook in de beste stemming en toen hij hoorde dat er, gedurende zijn afwezigheid, een zoon was geboren, lachte hij vrolijk en vroeg zijn naam.

‘Ik heb hem Giovanni genoemd,’ zei Donna Pica.

‘Giovanni? Waarom Giovanni?’ vroeg Pietro Bernardone en het was duidelijk dat die naam hem helemaal niet aanstond.

Donna Pica probeerde hem wel uit te leggen waarom zij die naam zo geschikt had gevonden, maar haar man luisterde maar half. Hij was met zijn hoofd nog helemaal bij zijn zaken en het vele geld dat hij verdiend had. Hoe kon hij dan aandacht hebben voor de geheime dromerijen van zijn vrouw? Een grote toekomst? O, dat kwam wel in orde! Daar zou hij, Pietro Bernardone, wel voor zorgen. Hij zou van zijn zoon een handige koopman maken en hem veel geld laten verdienen. En hem mettertijd meenemen naar Frankrijk, het land wat ook hem rijk gemaakt had! Pietro Bernardone wist een naam, die beter paste bij dergelijke verwachtingen. Francesco, de kleine Fransman, zó zou zijn zoon heten!

Donna Pica protesteerde zwakjes. Maar het was moeilijk praten met een man als Pietro Bernardone, die gewend was om snel beslissingen te nemen en die geen tegenspraak duldde.

Pietro lachte haar bezwaren weg.

‘En bovendien moet je niet vergeten,’ besloot hij, ‘dat ik aan Frankrijk alles te danken heb. Mijn reputatie, mijn rijkdom en bovenal: mijn vrouw!’

Toen boog Donna Pica het hoofd. Het was waar, zijzelf was uit Frankrijk gekomen. Pietro had haar op één van zijn vele reizen ontmoet en haar meegevoerd naar Italië. Het lag dus ook eigenlijk wel voor de hand dat haar zoon Francesco zou heten.

De jeugdijaren van Francesco verliepen net als bij andere rijke kinderen. Hij werd verwend en kreeg alles wat hij hebben wilde. Als hij van nature niet zo hulpvaardig en vriendelijk was geweest, zou hij zeker een onuitstaanbaar, verwaand jongetje zijn geworden.

Pietro Bernardone was niet van adel; dat was de ergernis van zijn leven. Door zijn grote rijkdom kon hij zich echter meten met de deftigste families in de stad. Hij deed zijn uiterste best om van zijn zoon een kleine ridder te maken en zag er nauwlettend op toe, dat Francesco alleen maar omging met kinderen uit de hoogste kringen. Uit Frankrijk bracht hij de mooiste kleren voor hem mee en Francesco zag er dan ook uit als een kleine prins.

De jongen voelde zich te midden van al die weelde heel goed thuis. Het leven was erg plezierig zo. Moeilijkheden deden zich haast niet voor. Het geld stroomde van alle kanten zo maar naar hem toe en hij hoefde het alleen maar uit te geven. Zijn vriendjes hadden het allemaal net zo gemakkelijk als hij, want met arme kinderen mocht hij nu eenmaal niet omgaan. Hij wist nauwelijks dat zij bestonden.

Toch waren er erg veel arme kinderen in de nauwe straatjes van Assisi, kinderen in lompen of zelfs helemaal zonder kleren aan hun smerige lijfjes, maar daar hoefde je niet op te letten. Zijn vader besteedde immers ook nooit aan-

dacht aan de bedelaars en die waren overal! Ze strompelden door de straten en hurkten tegen de muren. Ze leefden onder donkere poortjes en in kelders. Bedelaars en armen, dat waren waarschijnlijk geen mensen, dacht Francesco, maar een soort planten, hinderlijk als onkruid. Gelukkig maar dat hij er zelf nooit aan behoefde te komen. Er waren vermoedelijk wel mensen te vinden om dat onkruid op te ruimen.

Sterk en lenig werd Francesco en vlug als kwikzilver. Daarbij was hij, als de meeste kinderen, erg nieuwsgierig. Eens, toen hij met zijn vader op de stadswallen stond, ontdekte hij, diep in het dal, een verzameling armzalige krotten. Daaromheen scharrelden wezens, in smerige doeken gehuld, die zelfs hun gezicht en hun handen bedekten. Francesco wees naar hen met zijn vingertje en vroeg met een hoge stem: 'Pappie, zijn dat ook mensen?'

Bernardone wendde zich haastig af.

'Nee,' zei hij snel, 'dat zijn geen mensen, dat zijn melaatsen.'

'Mag ik die eens van dichtbij zien?' vroeg Francesco.

'Alsjeblieft nièt!' riep Bernardone geërgerd. 'Zorg maar dat je altijd een flink eind uit hun buurt blijft! Het zijn de vreselijkste wezens die er bestaan. Ze dragen een afschuwelijke ziekte met zich mee en ieder, die hen aanraakt, wordt ermee besmet! Ga nu maar mee naar huis.' En hij pakte Francesco bij de hand en voerde hem vlug weg van de stadswal. Maar de nieuwsgierigheid van de jongen was nog niet bevredigd.

'Pappie, mag ik dan eens door het raam kijken, als ze in de stad komen?'

Bernardone maakte een ongeduldig gebaar van afgrijzen.

'God beware ons daarvoor!' zei hij. 'Gelukkig mogen de melaatsen niet in de stad komen. Ze zouden iedereen besmetten! Denk er maar niet meer over, want ik wil er niet eens over spreken.'

'Ja Pappie,' zei Francesco en de hele weg naar huis dacht hij aan de melaatsen. Toen zijn moeder hem die avond naar bed bracht, vroeg hij: 'Mammie, is het waar dat melaatsen geen mensen zijn?'

Donna Pica schrok van die vraag.

'Hoe kom je daar nu bij? Natuurlijk zijn het mensen. Maar het zijn de meest beklagenswaardige mensen die er bestaan. Niemand mag hen aanraken, niemand mag hun zelfs voedsel brengen. Ze zijn er erger aan toe dan beesten.'

'Maar waarom bestaan ze dan?' vroeg Francesco.

'Omdat de goede God het zo wil,' antwoordde Donna Pica. 'En nu moet je gauw gaan slapen en alleen nog maar aan prettige dingen denken.'

Nog even legde zij haar hand op het voorhoofd van haar zoon en toen verliet ze heel stil zijn slaapkamer. Bezorgd vroeg zij zich af hoe Francesco tot dergelijke vragen was gekomen. Met Pietro durfde zij er niet over te praten. Zij wist dat haar man een onoverkomelijke afkeer had van nare dingen . . .

Francesco wordt Franciscus

Het oude Italiaanse stadje Assisi lag indertijd op een strategisch zeer belangrijk punt. Vanaf de Monte Subasio kon het de grote vallei van Umbrië beheersen en zou dat ook gedaan hebben als aan de andere kant van de vallei niet een veel grotere stad had gelegen: Perugia! Vanzelfsprekend bestond er tussen die twee steden een geweldige naijver.

Assisi werd door de Romeinen gesticht en Perugia was een Etruskische vesting geweest, lang voor onze jaartelling. In de loop der eeuwen werd er in de vallei van Umbrië menige veldslag geleverd tussen de krijgslieden van Perugia en Assisi. Maar nooit is een van beide erin geslaagd de ander voly komen te overwinnen.

Toen Francesco een jonge man was laaide de strijd weer eens op. Gedurende twintig jaar was het vrij rustig geweest, omdat de hele streek werd geregeerd door Duitse overheersers. Boven Assisi woonde, in een sterke burcht, de Rocca, hertog Coenraad von Hohenstaufen. De Rocca was een onneembare vesting en de hertog zorgde dat er vrede heerste in zijn gebied. Doch plotseling bemoeide de paus (het hoofd van de hele christelijke kerk) zich met de Duitse overheersing. En nauwelijks had de hertog zijn prachtige burcht verlaten of de inwoners van Assisi klommen naar boven, overmanden de wachtposten en braken de Rocca tot de grond af! Met de stenen begonnen zij in grote haast hun stad van dikke muren te voorzien. De hele bevolking hielp mee. Nu, na bijna acht eeuwen, staan nog vrijwel al die muren overeind!

Tussen die ijverige werkers was een jonge man, die met stenen sleepte en metselde alsof hij nooit anders gedaan had. Natuurlijk, dat was Francesco. Maar nauwelijks hadden de burgers van Assisi op deze wijze de vrijheid voor hun stad verworven, of opnieuw brak de oorlog met Perugia uit. De alarmklokken werden geluid en alle mannen maakten zich gereed om de stad te verdedigen, hoewel het te voorzien was dat zij tegen het grote leger van Perugia weinig konden beginnen.

Francesco was nu een en twintig jaar oud, vol energie en ondernemingslust. Hij leidde een plezierig leventje met zijn rijke vrienden en was voorbestemd koopman te worden. Maar nu er oorlog was, lokte dit toekomstbeeld hem ineens niet meer aan. Steeds had hij de heldendaden van dappere ridders bezongen. Nu zou hij de kans krijgen zelf zo'n held te worden. Zegevierend wilde hij terugkeren van het slagveld en iedereen zou hem 'de bevrijder van Assisi' noemen . . .

Met vliegende vaandels vertrok men uit het stadje, het zoveel grotere leger van Perugia tegemoet. Midden in de vlakte, ter hoogte van Ponte San Giovanni, werd een fel, maar bijzonder kort gevecht geleverd. Voor roemruchte daden was geen tijd. Het legertje van Assisi werd overweldigd en nog vóór Francesco goed begreep wat er met hem gebeurde, was hij al gevangen genomen. Dit was het smadelijke einde van de eerste veldtocht van ridder Francesco.

Omdat hij rijk gekleed ging en beschaafde manieren had, dachten de soldaten van Perugia dat Francesco van adel was. Hij werd dan ook met de gevangenen edelen naar Perugia gevoerd en opgesloten in een kerker. En daar zat hij nu, in een grauwe duisternis, tussen vier vochtige muren. In plaats van naar het gejubel, waarmee men hem als bevrijder van Assisi had moeten verwelkomen, kon hij nu luisteren naar het razen en vloeken van zijn lotgenoten. Wat zou de toekomst brengen? Hij dacht aan zijn eigen slaapkamer met het grote zachte bed en hij streek met zijn hand over de klamme stenen, waar hij nu op mocht zitten . . .

Toen begon hij ineens te lachen.

'Idioot!' beet een oude ridder hem toe, 'waarom lach je?'

'Ik moèt wel lachen,' zei Francesco, 'om de dwaze vergissing die wij allemaal gemaakt hebben, toen wij met zo'n klein legertje tegen het machtige Perugia optrokken. Wij zijn de onsterfelijke helden van Assisi. Ik zal er een lied op maken!' En Francesco begon te zingen. Er werd aan alle kanten gemopperd. 'Hou op!' schreeuwden er een paar. 'Welke gek gaat nu zingen onder deze omstandigheden? We weten niet eens wat ze met ons voorhebben.'

'Een reden temeer om er de moed in te houden,' riep Francesco. Op dit ogenblik was het onmogelijk voor een ridder door te gaan. Maar waarom zou hij geen troubadour zijn?

Francesco bleef zingen en al gauw was het gemopper verstomd. De mannen luisterden naar zijn warme, welluidende stem en naar de woorden van zijn zelfverzonnen heldenballade. Het was duidelijk dat hij hen allemaal voor de mal hield, maar zichzelf niet minder. En daarom was het moeilijk boos op hem te blijven. Alleen de oude ridder bleef protesteren, maar niemand viel hem meer bij.

Intussen was het leven in zo'n middeleeuwse kerker allerminst een genoegen. Het water droop van de wanden. De gevangenen sliepen op de harde stenen en hadden veel te lijden van de kou. Bovendien kregen zij maar heel weinig te eten. Als Francesco er niet geweest was om hun steeds weer moed in te spreken en met een lied de ellende te verdrijven, zouden zeker verscheidene edelen zijn omgekomen. Het was dus geen wonder dat zij van hem gingen houden, zelfs de oude ongemakkelijke ridder!

Een vol jaar bleven zij opgesloten in Perugia en niemand kon voorspellen of zij ooit het daglicht zouden terugzien. Francesco echter scheen steeds meer vertrouwen te krijgen, in zichzelf en in de toekomst.

'Eens zal de hele wereld mij eren,' verklaarde hij. Op welke wijze hij dit dacht te bereiken, was niet erg duidelijk. Waarschijnlijk droomde hij er weer van een groot veldheer te worden.

Eindelijk, in het jaar 1203, werd er vrede gesloten tussen Assisi en Perugia. De gijzelaars kwamen verzwakt en heel mager uit hun duistere hol te voorschijn. En als een troep haveloze bedelaars keerden zij terug naar de stad, die zij een jaar tevoren met zoveel feestvertoon hadden verlaten. *noventy*

Francesco was nu drie en twintig jaar. De ontberingen die hij had moeten doorstaan hadden zijn gezondheid een geduchte knauw gegeven. Hij leek nog kleiner dan voorheen en zijn grote, donkere ogen hadden een onnatuurlijke glans.

Donna Pica dankte God dat zij haar zoon tenminste levend terug mocht zien, maar tegelijkertijd maakte zij zich ernstige zorg over zijn toestand. Zij raadde hem een tijd rust te nemen, maar daar wilde hij niets van weten. Hij was niet ziek en verlangde vurig zijn vroegere leventje van feestvieren en pleziermaken weer te beginnen.

Er waren er meer die daarnaar uitzagen! De vrienden wisten hem gauw weer te vinden en het duurde niet lang of opnieuw schalden 's avonds hun dronken stemmen door de nauwe straatjes van Assisi. En weer was Francesco de koning van het feest!

Toch waren die feesten niet meer zoals voorheen. Hoewel Bernardone zijn zoon ruimschoots van geld voorzag en Francesco dit met dezelfde roekeloosheid rondstrooide, was het toch net of iets van zijn onbezonnenheid was achtergebleven in de donkere kerker van Perugia. Hij kwam tot de wonderlijke ontdekking dat het gemakkelijker was geweest om opgewekt te zijn tussen zijn medegevangenen, dan hier, bij zijn onbezorgde jeugdvrienden. Maar hij sprak er niet over . . .

Een dergelijk leven zou echter niemand lang vol kunnen houden. En zeker niet de tengere Francesco, die tijdens zijn gevangenschap zoveel van zijn kracht had verloren. Nog diezelfde winter werd hij ernstig ziek en men vreesde dat hij zou sterven. Stil lag hij te wachten in het grote bed en staarde met angstige, wijdopen ogen naar de deur, alsof de dood ieder ogenblik zou kunnen binnenkomen. Hij had niet meer de kracht om te lachen, zelfs niet om te spreken. Zo zweefde hij wekenlang tussen leven en dood en altijd zat Donna Pica naast hem en bad tot God dat haar zoon gespaard zou worden.

Heel langzaam herstelde Francesco. Pas toen het voorjaar kwam mocht hij uit bed en, geleund op een stok, door het huis strompelen. Hij voelde zich oud en moe. Diep in zijn hart was hij bang dat hij z'n gezondheid voorgoed verspeeld had. Hoe kon hij ooit weer zingen!

Buiten lokte de lente. De wijde Italiaanse hemel was zo blauw als het water van de Middellandse Zee. De leeuweriken jubelden boven de groene valleien van Umbrië. Bloemen geurden overal en de bijen zoemden af en aan . . .

Francesco kon het binnen niet meer uithouden. Teveel koortsdromen hadden hem daar achtervolgd. Zijn angst en een onverklaarbaar gevoel van schuld benauwden hem dag en nacht. Hij moest eruit!

Als een aangeschoten vogel sleepte hij zich naar buiten. Het was nog zo vroeg in de morgen, dat er bijna niemand op straat liep. Dat was goed, want hij wilde niet gezien worden en met niemand spreken. Hij moest alleen zijn met de natuur en onderzoeken of het leven nog net zo mooi was, als hij het zich eens had voorgesteld.

De Porta Nuova (Nieuwe Poort) was niet ver. Hij strompelde erheen en kwam zo buiten de muren van Assisi. Vanaf deze plaats kon men vrij uitzien over de bergen en vlakten van Umbrië. Het is een van de mooiste streken van de hele wereld! Dichte loofbossen leken langs de hellingen van de Monte

Subasio naar de hemel te klimmen. Een zoele wind streek door de groene eikenwouden in de diepte en bracht een geur mee van zon en lente. Het water van de beken op de berghellingen brak in miljoenen glinsterende scherfjes uiteen. In blauwe verten verwaasden de bergen.

Hoe vaak had hij hier gestaan en genoten van deze rijkdom? Hoe vaak had zijn moeder hem naar deze plek gebracht om hem het wonder van de vrije natuur te laten beleven? Zijn mooiste herinneringen waren verbonden aan deze plaats, maar had hij ooit de geheime taal van deze schoonheid verstaan? Nu was het ogenblik gekomen om dit alles goed in zich op te nemen. Hij wilde één worden met dit paradijs, zichzelf en zijn angst vergeten. Dit moest gebeuren. En Francesco keek met een gulzige gretigheid . . .

Maar plotseling was het of een grauwe nevel over de wereld trok. Gespannen luisterde hij naar het gejubel van de vogels, maar het schalde schril in zijn oren. Hij probeerde de zuivere berglucht in te ademen, maar het was of zijn keel werd dichtgesnoerd. Het was hier benauwder dan in zijn slaapkamer!

Was dit dan het geheim van het leven? Had God de wereld veranderd? Was God zelf veranderd?

Nee, hij wist wel beter. Hijzelf was veranderd. Dat wat hij nu zag was een wereld die hijzelf gemaakt had, die hij verdiend had met zijn drinkgelagen en wilde uitspattingen. Dit leven had hij gekozen, leeg, grijs. En wat nog erger was: het ontbrak hem aan moed om opnieuw te beginnen. Hij voelde zich moe en zwak. Zijn jeugd was voorbij, hij had zijn tijd verdaan. En nu was het te laat om dat verloren paradijs nog terug te winnen.

Ziek en ellendig sleepte Francesco zich naar huis, verborg zich in zijn kamer en voelde zich wegzinken in een duistere leegte. Nu wist hij wat dat onverklaarbare gevoel van schuld te betekenen had. En voor het eerst gaf Francesco zich over aan de wanhoop . . .

Maar de jeugd heeft soms een wonderbaarlijke veerkracht. Francesco herstelde van zijn ziekte en de wereld kreeg zijn vroegere glans terug. De jongen was echter veranderd. En het moeilijkste was dat hij iedereen en zichzelf beloofd had eens een groot man te zijn, die door de hele wereld geëerd zou worden. Een belofte moet men nakomen. En het enige wat Francesco doen kon was: wachten op een kans.

Hij weet nu echter zijn weg. Met een groep pelgrims maakt hij een bedevaart naar Rome en zoekt steeds meer contact met armen, zieken en bedelaars. Heel alleen maakt hij de lange voettocht terug. Maar hij voelt zich gelukkig.

Eenmaal thuis, vindt hij een hevig vertoornde vader. Was dit zijn zoon, die eens met een schitterende uitrusting de oorlog in ging? Klein en zielig, als een armzalige bedelaar staat hij voor zijn vader.

Doch Francesco laat zich nu door niets meer weerhouden. Hij gaat wonen tussen armen en melaatsen en tracht zo het gebod van de naastenliefde wáár te maken.

Hij krijgt volgelingen. Er zijn rijken die hun hele bezit aan de gemeenschap afstaan. Mensen die altijd onbezorgd geleefd hebben ontdekken plotseling hoe verschrikkelijk het lot van sommige medemensen is. Die volgelingen werken op het eiland Cyprus, in Siena en San Damiano. Het was echter niet de opdracht zich terug te trekken in eenzaamheid. Onder de mensen moet gewerkt worden en tenslotte groeide deze 'Orde der Minderbroeders' uit tot een geweldige beweging.

Zij trokken door heel Italië, zelfs naar Frankrijk en Spanje en verkondigden daar het evangelie van de naastenliefde. En die 'naasten' waren voor Franciscus ook de vogels en de vissen, zelfs de gevaarlijke wolf van Gubbio! Al deze dieren sprak hij aan als mensen.

Tenslotte was zijn zegenrijke invloed merkbaar door heel Europa, de invloed van Il Poverello, de 'kleine arme' van Assisi, die vocht voor sociale gerechtigheid en die de stichter genoemd kan worden van de eerste communes.

Bewerkt naar Jean Dulieu

De drie rovers

Iedereen was het er over eens: de oude Lugino moest rijk zijn! Niet dat hem dat was aan te zien: hij was een mager, oud kereltje, wie de kleren als vodden om het lijf hingen en het hutje, waarin hij woonde, was voor een dier nog te slecht, terwijl ook een hond het beschimmelde brood, dat hij at, zou hebben laten liggen.

Maar toch moest Lugino rijk zijn. Hij had immers nooit iets anders gedaan dan werken, zijn leven lang, en dat terwijl hij nooit iets uitgaf voor zichzelf of voor een ander.

Van zijn vader had hij het hutje geërfd, waarin hij woonde, met een stukje tuin en een paar geiten. Later had hij een ziekelijk, kreupel meisje getrouwd, dat ook een kleine bruidschat meebracht en hij had het arme schepsel gedwongen, de hele dag te spinnen en te weven, de tuin te wieden en de geiten te melken, tot ze van armoede verdriet wegteerde en stierf. En toen was hij nog te gierig geweest, voor haar de klok te laten luiden of een mis te laten lezen: ze lag begraven op het donkerste hoekje van het kerkhof, vlak bij de plek, waar een onbekende bedelaar ter aarde was besteld, die dood gevonden was aan de kant van de weg, zonder dat iemand wist wie hij was.

Nu was Lugino zelf oud en hij zou niet lang meer leven, dat was hem aan te zien. Maar nog gunde hij zichzelf geen behoorlijke hap eten, geen vuurtje in de winter, geen dronk wijn in de zomer. Nooit zag men hem rustig voor zijn hutje zitten en hij gunde een ander even weinig als zichzelf.

Er was geen bedelaar in de wijde omtrek, die ooit een stuiver van hem gekregen had.

Lugino moest rijk zijn, dat stond vast.

Als je er de oude man naar vroeg, ontkende hij het, met heftige gebaren en bijna onder tranen. Hij was arm, arm als een bedelaar, beweerde hij en hij kon tranen storten over de dwaasheid van de mensen, die zo weinig van zijn ellende begrepen. Maar als hij in zijn hutje zat, als het donker was en geen vleugje maanlicht hem dreigde te verraden, dan haalde hij van onder zijn armelijk bed de grote zak te voorschijn, waarin hij zijn goudstukken bewaarde. Dan telde hij ze na, op het gevoel, streelde ze en rekende na, hoeveel geld hij bezat.

Zijn leven lang had hij het geld op die plaats bewaard. Maar toen hij oud begon te worden, werd hij door een vreemde onrust aangegrepen.

Was de schat wel veilig onder zijn bed? Zoveel mensen maakten toespelingen op zijn rijkdom: wie gaf hem zekerheid, dat ze zijn hutje niet zouden doorzoeken, als hij afwezig was?

Trouwens: het was ook nog mogelijk, dat ze kwamen terwijl hij er was. Dat ze hem 's nachts overvielen, of overdag weglukten en dan beroofden. Het leek hem beter, het geld ergens anders te verbergen en hij begon er mee te slepen van de ene plaats naar de andere. Hij begroef het in zijn tuin, onder de vlierstruik, hij zocht er een plek voor in het bos, hij bracht het naar een grot in de bergen, een uur ver van zijn hutje, maar eens vloog hij midden in de nacht zijn bed uit, omdat hij gedroomd had, dat iemand zijn schat had gevonden.

Met een stok in zijn magere, knokige handen liep hij, verwensingen prevelend, terug naar de plaats, waar zijn schat verborgen lag, trok ze uit het donkere gat te voorschijn, drukte de ruige zak tegen zijn borst en haastte zich terug naar huis.

Maar toen hij op de drempel van zijn hut stond, durfde hij het geld toch niet mee naar binnen nemen. Er mochten eens dieven komen, de onrust van daareven mocht eens een waarschuwend teken zijn, dat er gevaar dreigde.

Hij ging naar een verlaten akker, niet ver daarvandaan, groef een gat en wilde er zijn goud inleggen. Maar op dat ogenblik achterhaalde hem het noodlot.

Drie mannen hadden hem bezig gezien en overvielen hem. De eerste ging op wacht staan, de tweede pakte de grijsaard van achteren beet en hield hem vast, de derde nam de zak en maakte er zich mee uit de voeten.

Een uur later lag het goud, dat het oude kereltje met zoveel zorg bijeen had gebracht, uitgespreid op de grond in het bos en de drie mannen telden het na, wogen de stukken op de hand, lachten en begonnen met de verdeling.

Met hun drieën hadden ze de roof gepleegd. Dus moest het goud in drie delen verdeeld worden.

'Maar ik krijg het grootste deel,' zei de rover, die de zak had weggenomen.

'Want het gevaarlijkste werk heb ik verricht.'

'Ik krijg het grootste deel,' zei de ander, die de grijsaard vastgehouden had.

'Mij heeft die oude vos in mijn vinger gebeten en met zijn lange nagels heeft hij me gekrabd.'

'We moeten eerlijk delen, elk evenveel, want we hebben de overval samen gepleegd en samen zullen we gestraft worden als iemand ons vindt,' zei de rover, die op wacht gestaan had.

De twee anderen lachten en haalden een arm vol munten naar zich toe.

‘Als we eerlijk delen, krijgen wij het grootste deel van de buit en jij het restje,’ lachten ze.

Toen viel de ene rover de beide anderen aan, maar ook die beiden waren het onderling niet eens en er volgde een gevecht van één tegen twee en drie onderling, waarin elk probeerde, de anderen te raken en te steken.

En omdat ze alle drie sterke jonge kerels waren en uitgeslapen in het vechten, schreeuwden ze om beurten van pijn en woede, maar ze konden het niet van elkaar winnen.

Totdat ze opeens werden opgeschrikt door een stem, die uit het kreupelhout riep:

‘Kalm toch broeders! Kalm! Ge doodt onze zuster Stilte en haar vriendin, de Slaap!’

Verschrikt vlogen de mannen overeind en voor ze zich konden bezinnen, waren hun benen met hen weggelopen. Ze renden, alsof de Boze zelf hen op de hielen zat. Toen ze stil stonden, waren ze buiten het bos op een eenzame vlakte gekomen, de maan stond aan de hemel en ergens ver weg blafte een hond.

Pas de volgende morgen waagden ze het, terug te keren naar het bos om hun goud te zoeken. Met moeite speurden ze naar hun eigen voetstappen op de weke bosgrond en eindelijk meenden ze de plaats te herkennen, waar ze die nacht gezeten hadden. De grond was omgewoeld op de plek, waar ze hadden gevochten, aan een der struiken hing nog een lap, die uit het buis van een der boeven gescheurd was en onder een hoge boom waar ze hun goud geteld hadden, zat rustig een monnik en at een stuk brood.

Verbaasd keken de drie boeven hem aan, maar omdat hij alleen was en zij met hun drieën, omdat hij ongewapend was en zij messen en knuppels bij zich hadden, spraken ze hem aan.

‘Broeder, vergeef ons dat we u storen, maar het zou beter voor u zijn als ge van hier ging. We hebben deze nacht, op deze plaats iets waardevols verloren en komen het zoeken.’

‘Ik weet het,’ zei hij. ‘Vannacht hebben jullie, op deze plek, je vriendschap verloren en je onderling vertrouwen en ten slotte ook je moed. Dat zijn werkelijk waardevolle dingen. Het is verstandig dat jullie hier gekomen zijn, om die drie dingen terug te zoeken.’

De eerste rover lachte.

‘We zoeken iets anders,’ zei hij. ‘We zoeken iets dat geel is en hard en dat het beste is, wat een mens bezitten kan.’

De monnik keek hen onderzoekend aan, toen zei hij peinzend:

‘Dan weet ik wat ge zoekt. Iets dat geel is en dat grote waarde heeft voor de mensen, dat kan alleen onze broeder Brood wezen. Hier, neem een stuk

en eet. Het zal u zeker goed doen, zoals het mij goed gedaan heeft.'

Hij brak zijn brood in vier stukken, gaf elk van de rovers hun deel en at zelf rustig verder. De boeven, die werkelijk honger hadden, aten het brood op, maar ondertussen hielden ze de broeder scherp in het oog. Opeens zei een van de drie:

'Ik geloof, dat ik u ken, broeder. Ge zijt Franciscus, de monnik, die in vrijwillige armoede leeft en van wie gezegd wordt, dat hij een heilige is. Heilige Vader Franciscus, weet u niet, waar het goud is gebleven, dat we hier vannacht hebben achtergelaten?'

Franciscus zette grote ogen op.

'Het goud?' zei hij, 'zoeken jullie het goud? Maar dat is toch jullie vijand, die vannacht tweedracht en haat tussen jullie heeft gezaaid, zodat je aan 't vechten sloeg? Bijna hadden jullie elkaar vermoord, en zuster Stilte met haar vriendin Slaap uit het bos verjaagd. Waarom zoeken jullie dat boze goud weer op?'

De mannen luisterden nauwelijks naar zijn woorden. 'Weet u, waar het goud is?' vroegen ze alle drie tegelijk.

'O ja, natuurlijk weet ik dat,' zei Franciscus en hij tilde een slip van zijn pij op. Daaronder lag de schat, maar vreemd: ze scheen de mannen niet meer zo heerlijk toe als die nacht. En toen ze voetstappen hoorden naderen tussen de bomen namen ze opnieuw de vlucht.

Strompelend op een stokje, een grote buil op zijn hoofd, de grijze haren verward en met holle, verschrikte ogen, kwam de oude Lugino dichterbij. Toen hij Franciscus herkende, wierp hij zich voor hem neer.

'Heilige vader, help mij!' riep hij uit. 'Mijn goud is weg! Het goud, waarvoor ik mijn levenlang heb gezwegen, waarvoor ik alles heb opgeofferd, waarvoor ik dag en nacht heb gezorgd, mijn goud is weg!'

'Och mijn arme, oude broeder,' zei Franciscus en medelijdend legde hij zijn hand op het hoofd van de oude vrek. 'Is zuster Goud zo slecht voor u geweest? Heeft ze u eerst al uw levensvreugde, al uw kracht, al uw arbeid afgenomen en is zij nu van u weggegaan in uw ouderdom?'

Dat is erg, dat is werkelijk heel erg! Maar luister eens: als ze zo slecht en zou trouweloos was, dan is het misschien een geluk, dat ze nu is weggelopen! Kom naast me zitten: we zullen mijn broeder Brood delen en zeker heeft zuster Beek nog een dronk water voor ons. Dan zullen we samen luisteren naar 't gezang van onze kleine broertjes, de Vogels en we zullen genieten van de dag.'

'Maar mijn goud, mijn goud, mijn goud is weg!' jammerde de vrek. Franciscus kreeg al meer medelijden.

‘Heeft onze boze zuster Goud u zelfs de rust ontstolen, te genieten van wat kosteloos, zonder moeite en zonder arbeid, voor iedereen gereed ligt?’ vroeg hij. ‘Arme, arme man! Als we uw zuster Goud vinden, moesten we haar voor straf begraven, diep, diep onder de grond, waar ze geen kwaad meer doen kan.’

‘Ik wilde mijn goud begraven, maar juist toen kwamen de boeven en hebben haar gestolen,’ jammerde de vrek. ‘O Vader Franciscus, heilige man, waar moet ik mijn schat zoeken, mijn geluk, het leven van mijn leven!’

‘Kijk eens,’ zei Franciscus en hij tilde de slip van zijn wijde mantel op. Juist viel er een zonnestraal door de takken van de grote boom, waaronder hij zat. Het goud fonkelde en straalde. De grijsaard strekte met een kreet zijn handen uit.

‘Stil nu, mijn broeder, stil,’ zei de heilige. ‘Nu zullen wij samen het enige verstandige plan, dat ge ooit in uw leven gehad hebt, ten uitvoer brengen. We zullen zuster Goud begraven. En dan begraven we met haar, de duivels, die ze in haar gevolg had: de Angst, en de Dorst-naar-meer. En een klein deel ervan moet ge me afstaan, voor de drie jonge kerels, die de moeite genomen hebben, haar hierheen te dragen en die graag een nieuw leven willen beginnen.’

Franciscus was reeds begonnen met graven. De oude vrek aarzelde, maar de rust van de monnik deed hem zo goed, dat hij begon mee te helpen.

‘Als we het goud hier diep onder de grond stoppen en u spreekt er een zegen over uit, dan ligt het toch veilig, nietwaar?’ vroeg hij.

‘Dan ligt het veilig,’ zei Franciscus. ‘Op één voorwaarde: dat ge er nooit meer naar gaat kijken. Anders wordt de zegen weer te niet gedaan en alle ellende begint opnieuw.’

‘O, dat zal ik nooit doen, ik beloof u, dat ik dat nooit doen zal,’ stamelde de oude man. Hij streelde het goud voor de laatste maal, liet het door zijn vingers glijden en wierp het in de kuil. Drie handen vol gaf hij aan Franciscus. Toen werd de oude zak er als een doodskleed overheen gelegd, de kuil werd dichtgegooid met aarde en de beide mannen, de vrek en de heilige, strooiden er dennenaalden en dorre bladeren overheen.

‘Nu ligt ze weer diep onder de grond verborgen, zoals God haar geschapen heeft,’ zei Franciscus. ‘Wat zal ze heerlijk slapen, onze schone zuster Goud, nu ze rust heeft van al haar avonturen.’

En hij zegende de plek en zegende ook de oude man, die getroost naar huis ging, voor het eerst sinds hij een kleine jongen was een liedje neuriënd.

Franciscus borg het goud, dat de oude Lugino hem gegeven had, in zijn pij en ging op weg, om de drie boeven te zoeken. Hij vond hen ook, niet ver daarvandaan, want ze waren in de buurt gebleven, hopenog een kansje te krijgen het geld terug te vinden.

‘Kijk eens hier,’ zei hij. ‘Dit goud wordt u geschonken. Ge hoeft het niet te verbergen, ge hoeft er niet mee op de vlucht te gaan. Koopt er een spade voor en een stukje grond, zodat in het vervolg broeder Brood dagelijks bij u is. Als ge dan met hem en met onze grote zuster Zon vriendschap sluit, zult ge verder weinig nodig hebben.’

Het zonnelied van Sint Franciscus

O grote, almachtige, goede God,
wij loven en prijzen en danken U
voor al Uw zegeningen.
Waarom zouden wij Uw naam noemen, Heer,
want alles komt van U.

Wij danken U voor zuster Zon,
die ons verlicht en warmte geeft.
Haar schone, stralende, flonkerende pracht
getuigt, o Heer, van Uw goddelijke macht.

Heb dank, o Heer, voor zuster Maan
en voor de vele, vele sterren,
die Gij geplaatst hebt in de nacht,
zo kostbaar, helder en ontelbaar . . .

Geloofd zijt Gij voor broeder Wind,
voor lucht en wolken, storm en stilte,
door al Uw schepselen, o Heer,
want naar Uw wil doen zij ons leven.

Heb dank voor zuster Water, Heer,
want zij is zacht en koel en zuiver.
Heb dank voor broeder Vuur, o Heer,
want hij is sterk en warm en machtig!

Wij danken U, o God, mijn Heer,
voor onze zuster, moeder Aarde,
voor al Uw bloemen, al Uw bomen,
voor dag en nacht, voor onze dromen —

Ik dank U voor allen die vergeven
uit naam van Uw heilige, grote liefde.
Want gezegend zijn zij die de vrede bewaren,
de rechtvaardige vrede van U, o Heer.

En Heer, heb dank voor broeder Dood,
aan wie geen sterveling kan ontkomen.
Doch wie leefde naar Uw wil
zal steeds, gelukkig, bij U wonen.

Ik dank U voor mijn leven, God
en al Uw zegeningen!

In de Franciscus-Basiliek

Franciscus is gestorven in een hut, onder een zware eik, op La Verna. 1128 meter verheft deze berg zich, als een reusachtige wachter, in het hart van Italië. Vanaf zijn top kan men bij helder weer de gehele breedte van het Italiaanse schiereiland overzien, van de Middellandse Zee in het westen tot de Adriatische Zee in het oosten. Als laaghangende wolken de zon verhinderen om de dalen en vlakten van de Cacentinovallei te beschijnen, lijkt de kruin van La Verna te drijven op een onafzienbare zee van wolken en staan zijn statige wouden in een gloed van een licht.

Toen Franciscus daar aankwam en een grote schare vogels naar beneden vloog om hem te verwelkomen, sprak hij: 'Hier wil ik wachten op U'.

Hij was ziek en blind en hoefde gelukkig niet lang meer te wachten. Het einde kwam op de derde oktober van het jaar 1226. Veel broeders waren bij hem en hun dankliederen werden in de hele omtrek gehoord . . .

Franciscus werd begraven te Assisi en Broeder Elias bouwde er tussen 1228 en 1253, een basiliek, die eigenlijk uit drie kerken bestaat:

De benedenkerk is het symbool van de lijdende mensheid. Hier vinden wij de graftombe van Franciscus en het is een hartewens van jonge, Italiaanse trouwlustigen, dat hier hun huwelijk wordt ingezegend.

De middelste kerk, de grootste, wordt beschouwd als het symbool van de strijdende kerk. In de halfduistere ruimte vindt men een grote verzameling prachtige fresco's, die alle verband houden met de strijd om het geloof.

De bovenste kerk symboliseert de overwinning van het geloof. Hier zien wij tegen de muren het leven van Franciscus van Assisi uitgebeeld in achtentwintig scènes. Drieëntwintig hiervan zijn geschilderd (1296-1304) door de grote Giotto en behoren tot de beroemdste fresco's van heel Italië. Zij beelden de belangrijke momenten uit, zoals het afscheid van zijn vader nadat hij van alle aardse bezit afstand had gedaan, het verrichten van de verschillende wonderen, hoe de paus de orde van Franciscus erkent, waarna deze zijn indrukwekkende rede houdt, de prediking voor de vogels, de droom van de paus waarin de Lateranenkerk instort en Franciscus deze met zijn schouder opgericht houdt, hoe Franciscus een stem hoort die hem beveelt de zin en de inhoud van de christelijke kerk te vernieuwen . . .

Eenmaal weer buiten, in de zon, daalt men af langs dezelfde keienstraatjes waarover Franciscus in zijn jeugd gelopen heeft. De onvergetelijke fresco's hebben zijn levensverhaal verteld. In een wereld vol verdriet en duistere problemen wordt zo de herinnering bewaard aan een mens die, zeven eeuwen geleden, de weg zocht naar sociale gerechtigheid en vernieuwing in de christelijke kerk.

De kleine arme van Assisi

Jean Dulieu

Er was markt in Assisi! Een lange stoet reizigers trok naar het stadje. De meesten kwamen te voet, gebukt onder het gewicht van hun koopwaar, die zij in manden en zakken op de rug droegen. Zo beklommen zij moeizaam de steile bergwegen en het rode stof van de Monte Subasio bedekte hun gezicht en hun handen en kleren. Sommigen waren uitgeput, omdat ze al uren gesjouwd hadden met hun last, maar niemand dacht er over om terug te gaan, want er was markt en dat betekende in die dagen: feest!

Zwaar beladen ezeltjes strompelden mee in de stoet. Soms probeerden die de weg te verlaten, omdat ze ergens op een schaduwplekje wat gras ontdekten. Maar dan kregen ze met de zweep, want hun bazen hadden haast, die moesten naar de markt!

Grote, witte ossen, met lange sierlijk gebogen horens, trokken logge karren, waarop koopwaar hoog lag opgestapeld. Maar het ergst van alles waren de schapen eraan toe. Zij hadden verscheidene dagreizen moeten lopen, er was geen tijd geweest voor grazen en rusten. Met stokken werden ze voortgedreven naar de markt, waar ze verkocht zouden worden, meer dood dan levend.

Zo trokken de mensen met hun dieren door de stadspoorten van Assisi naar het marktplein. Het was er een oorverdovend lawaai! Er werd gezongen en gelachen en geschreeuwd, vooral veel geschreeuwd, want iedereen was erg opgewonden en er was al heel wat wijn gedronken. Hier en daar raakten een paar kerels aan het vechten, omdat ze het oneens waren over de prijs van een zak graan of een kreupel kalf. Aan alle kanten rinkelde het geld. Ja, er werden grote zaken gedaan! Maar de belangrijkste dingen geschieden bijna onopgemerkt, ergens tussen het gewoel.

Zo was er in een nauw steegje een ezeltje gevallen. Dat steegje was zó steil dat men er een trap van had moeten maken, anders was het een glijbaan geworden. Het ezeltje was gestruikeld over een steen en lag nu voorover, half bedolven onder zijn eigen lading. Zijn baas sloeg hem onbarmhartig met een grote stok en schreeuwde dat het op moest staan. Maar zonder hulp kon het ezeltje niet opstaan, daarvoor was zijn bepakking veel te zwaar. Het was maar een mager ezeltje en het was doodmoe. Machteloos bleef het liggen en de slagen regenden neer op zijn rug en op zijn poten en het werd nog uitgelachen bovendien. 'Sla hem dood, de luiaard!' schreeuwden de omstanders en ze bespotten de baas van het ezeltje, omdat hij met zo'n nietswaardig beest naar de markt was gekomen. Er werd gejoeld en gescholden en boven alles uit krijste een oude smerige bedelaar dat je wel een geweldige ezeltje moest zijn, als je zo'n stom beest nog niet eens tot lopen kon dwingen. Toen werd de eigenaar van het ezeltje na-

tuurlijk nog bozer. Hij hief zijn zware stok hoog boven zijn hoofd om het arme dier een gemene slag op zijn neus te geven, toen er opeens iemand tussen hem en de ezel sprong.

Niemand wist waar hij vandaan was gekomen, niemand had hem tot dusverre opgemerkt. Het was ook maar een kleine, onaanzienlijke verschijning. Hij ging gekleed in een oude, versleten monnikspij en was helemaal met stof bedekt. Hij sprak geen woord. Hij keek die woedende man alleen maar aan met zijn grote, donkere ogen. Het gejoel verstomde plotseling. Iedereen hield zijn adem in, want men meende dat die kwade kerel zich nu op de kleine monnik zou werpen, dat hij hem zou neerslaan met zijn knuppel. Maar dat gebeurde niet. De opgeheven arm zakte machteloos neer, de knuppel viel op de grond. Dadelijk wendde de kleine monnik zich af en boog zich over het ezeltje. Zwijgend gespte hij de riemen los, waarmee de al te zware last op de rug was gebonden. Met zijn armen om de buik van het dier hielp hij het opstaan. Het beest trilde nog op zijn poten, maar het wreef met zijn zachte neus tegen de ruige pij. Toen nam de kleine monnik de grote last van de grond en laadde die op zijn eigen rug. Diep gebogen onder dit reusachtige gewicht strompelde hij op zijn blote voeten naar de markt. Het ezeltje liep dicht achter hem. En ook de ezeldrijver volgde, met gebogen hoofd en samengeklemd kaken. De mensen weken haastig terzijde voor de kleine monnik en pas toen hij met zijn lading en zijn gevolg verdwenen was in het gewoel, fluisterden zij: 'Dat was Francesco, de zoon van Bernardone!'

Ja, dat was Francesco, die wij nu, ruim zeventienvijftig jaar later Sint-Franciscus van Assisi noemen. Maar zijn tijdgenoten zagen hem toen nog niet als een heilige. Men meende dat de kleine monnik niet goed bij het hoofd was geworden, want wie trok zich nu het lot aan van dieren? En was het soms niet volkomen dwaas dat die koopmanszoon de rijkdom en de weelde van zijn vader versmaadde, dat hij alles wat hij bezat, had weggegeven aan de armen, dat hij melaatsen verpleegde, die door niemand anders werden aangeraakt? Men wist ook te vertellen dat hij met de vogels en met de andere dieren sprak alsof het zijn broeders en zusters waren! Men noemde hem spottend 'il Poverello', de kleine arme, en men tikte daarbij veelbetekenend tegen het voorhoofd.

Maar toch ging het verhaal van het gestruikelde ezeltje als een lopend vuurtje over het plein. Men lachte erom, men stak de draak met de kleine arme. Alleen zij, die het voorval zelf hadden gezien, lachten niet. En de eigenaar van het ezeltje had gauw zijn waren verkocht en was er hals over kop vandoor gegaan.

Voor de San Ruffino, de oude kathedraal van het stadje, stond een grote slager. Hij had juist een lam gekocht voor de slacht. Om het beter te kunnen vervoeren had hij de poten aan elkaar gebonden en het ruwweg over zijn schouder geworpen. 'Pas maar op dat il Poverello je niet ziet!' waarschuwde iemand uit het volk, 'straks neemt hij je dat lam nog af!' Maar de slager lachte luidkeels. 'Ik heb het eerlijk gekocht en betaald!' riep hij. 'Het is van mij en ik mag ermee doen wat ik wil! Ik zou het nog aan geen tien Poverello's afstaan!' En om zijn woorden meer kracht bij te zetten, schudde hij het lam stevig, waarop het

klaaglijk begon te blaten. Dat vond iedereen erg flink van die slager. Men juichte hem toe en het was duidelijk dat ze het roerend met hem eens waren.

Maar toen de kleine, grauwe monnik naar voren schuifelde op zijn blote voeten, hield opeens iedereen zijn mond. Zelfs de grote slager verschoot een beetje van kleur, toen hij in de donkere ogen van Francesco keek. Hij deed onwillekeurig een stap terug en verklaarde al bij voorbaat dat hij er niet over dacht om zijn lam weg te geven.

‘Dat vraag ik ook niet van je, broeder,’ sprak Francesco met zachte stem. ‘Ik weet dat je dit lam eerlijk betaald hebt en daarom wil ik het eerlijk van je terugkopen. Daar kan je toch niets op tegen hebben?’

Een ogenblik staarde de slager verbluft naar de kleine arme. Maar toen begon hij opeens te bulderen van het lachen. ‘Wel nu nog mooier,’ schreeuwde hij, ‘broeder Francesco wil iets van mij kopen en hij heeft al zijn geld weggegeven! Vertel eens op, Poverello, waarmee wil je mijn lam betalen?’

Even keek de kleine monnik verslagen om zich heen. Had hijzelf misschien voor een ogenblik vergeten dat hij niets meer bezat, dat hij al zijn eigendommen had weggeschonken? De omstanders werden alweer rumoerig. Er werd gemompeld en gelachen. Er waren er zelfs die stenen oprapten om ermee naar Francesco te gooien! Wat had die dwaze zoon van Bernardone hier eigenlijk te maken? Waarom kwam hij zonder geld naar de markt? Meende hij misschien ongestraft een eerlijke koopman te kunnen bedriegen? De slager voelde dat hij het recht aan zijn kant had. Zelfverzekerd wendde hij zich af en wilde weglopen met zijn blatende lammetje, maar Francesco legde een hand op zijn arm.

‘Wacht nog even, broeder,’ fluisterde hij. Verbaasd keek de slager om. Wat wilde die dwaas nu nog?

Zwijgend maakte il Poverello het koord los dat zijn midden omgordde en begon toen heel bedaard zijn pij uit te trekken. De slager verbleekte.

‘Broeder Francesco, dat kun je niet doen! Je mag je hier niet voor al die mensen uitkleden!’ Francesco glimlachte. ‘Ik zal het eerlijk betalen, broeder.’

‘Maar dat is onmogelijk!’ stotterde de slager, ‘je maakt ons allebei belachelijk! Zo iets doet men niet voor een lam!’

‘Nee,’ zei Francesco, die zijn pij nu had uitgetrokken en naakt, maar volkomen rustig tussen het volk stond, ‘dat heeft men zelfs niet gedaan, toen het Lam Gods naar de slachtbank werd gevoerd. Hier, broeder slager, neem mijn pij. Ik weet dat hij niet veel waarde heeft, maar ik bezit niets anders wat ik je zou kunnen aanbieden. Sta mij toe dit onschuldige lammetje vrij te kopen.’

Toen boog de slager beschaamd het hoofd en gaf het lam aan Francesco. En Francesco gaf hem eerlijk zijn pij. Nog voor de slager tot bezinning kon komen en de pij, waar hij immers niets mee kon aanvangen, weer kon teruggeven, was il Poverello met het lam in zijn armen/de San Ruffino binnengegaan, waar hij op de preekstoel klom en zo prachtig sprak over Jezus, het Lam Gods, dat niemand zijn ontroering kon bedwingen. En toen waren er reeds verschillenden die elkaar toefluisterden: ‘Waarlijk, die kleine dwaas is een heilige!’

EEN BLOEMEKE VAN SINT FRANCISCUS

EEN WONDERBAAR EN VERMELDENSWAARDIG voorval speelde zich af bij de stad Gubbio. Tijdens het leven van de Heilige Franciscus hield zich daar namelijk een wolf op, die verschrikkelijk groot van lichaam was en bloeddorstig van razende honger. Hij verslond niet alleen dieren maar ook mannen en vrouwen, zodat alle burgers zo bang en angstig voor hem waren dat ze zich wapenden, als ze de stad uitgingen, alsof ze ten bloedige oorlog moesten optrekken. En zelfs zo gewapend, konden zij de verscheurende beet en de grimmige woede van de wolf niet ontgaan, wanneer ze hem per ongeluk tegenkwamen. Ze waren daarom allen zozeer van schrik bevangen, dat er haast niemand met gerust gemoed de stadspoort durfde uitgaan.

God nu wilde de heiligheid van de Zalige Franciscus aan de burgers van die stad bekend maken; en de Heilige Vader, die toen juist onder hen verbleef, besloot uit medelijden met die mensen, de wolf tegemoet te gaan. Maar de burgers zegden tegen hem: 'Pas op, Broeder Franciscus, dat ge de stad niet uitgaat, want de wolf, die er al zoveel heeft verscheurd, zal ook u verslinden'. Doch vol vertrouwen op de Heer Jesus Christus, Die de geesten van alle vlees beheerst, en onbeschermd door schild of helm, wapende de Heilige Franciscus zich alleen met het kruisteken en ging met een Gezel de poort uit, terwijl hij al zijn vertrouwen stelde op de Heer, Die hen, die op Hem vertrouwen, zonder enig letsel doet wandelen over basilisk en slang, en wolven doet vertrappen,

zowel als leeuw en draak. En zo ging de Heilige Franciscus met het grootste vertrouwen beziel, onverschrokken de wolf tegemoet. En zie, ten aanschouwen van velen, die op hoge plaatsen geklommen waren om beter te kunnen zien, kwam die verschrikkelijke wolf met opengesperde muil op de Heilige Franciscus en zijn Gezel toegelopen. Maar de Heilige Vader bood hem weerstand met een kruisteken en hield door goddelijke kracht zichzelf en zijn Gezel de wolf van het lijf en de wolf verminderde zijn vaart en sloot zijn vervaarlijk opengesperde muil. Dan riep hij hem bij zich en zei: 'Kom eens bij me, Broeder Wolf, en in de naam van Christus beveel ik u, dat ge mij en mijn Gezel geen kwaad doet'. Wonderbaar! Op het maken van een kruisteken sluit hij zijn verschrikkelijke muil en op het gegeven bevel komt hij zich, als in een lam veranderd, met gebogen kop neerleggen aan de voeten van de Heilige! Terwijl hij zo aan zijn voeten neerlag, zei de Heilige Franciscus tot hem: 'Broeder Wolf, ge richt hier in deze streken veel schade aan en ge hebt hier afschuwelijke misdaden begaan door zonder mededogen Gods schepselen te verslinden. En ge verscheurt niet alleen redeloze schepselen, maar, wat verfoeilijker vermetelheid is, ge doodt en verslindt mensen, die naar Gods beeld zijn geschapen. Ge verdient daarom dood gemarteld te worden als een rover en een vuige moordenaar; met alle recht en reden roepen en morren alle mensen dan ook tegen u, en is deze hele stad u vijandig gezind. Maar, Broeder Wolf, ik wil tussen u en deze mensen vrede stichten, zo dat gij hun geen letsel meer zult toebrengen en dat zij u al uw vroegere beledigingen zullen vergeven en noch mens noch hond u in de toekomst zal lastig vallen'.

En door bewegingen van zijn lichaam, van zijn staart en zijn oren en door het buigen van zijn kop, gaf de wolf te kennen, dat hij volkomen instemde met wat de Heilige zei. En andermaal sprak de Heilige Franciscus: 'Broeder Wolf, als ge tot die vrede besluit, dan beloof ik u, dat ik ervoor zal zorgen, dat de mensen van deze stad, zolang ge leeft in uw onderhoud zullen voorzien en dat ge nooit meer honger zult lijden, want ik weet wel, dat het de razende honger was, die u tot uw wandaden heeft gebracht. Maar, Broeder Wolf, nu ik die gunst voor u verkrijg, moet gij me ook beloven, dat ge nooit meer mens of dier zult lastig vallen. Beloofst ge me dat?' En door het buigen van zijn kop, gaf de wolf duidelijk te kennen, dat hij beloofde te zullen doen wat hem door de Heilige werd opgelegd. En de Heilige Franciscus sprak: 'Broeder Wolf, ik verlang, dat ge mij de verzekering zult geven, dat ik op uw belofte kan vertrouwen'. En toen de Heilige Franciscus zijn hand uitstak, om die verzekering te ontvangen, hief ook de wolf zijn rechter voorpoot op en legde hem vriendelijk en zacht neer in de hand van de Heilige Franciscus, om, zo goed hij kon, te beduiden, dat hij die verzekering gaf. Toen sprak de Heilige Franciscus:

'Broeder Wolf, in naam van Onze Heer Jesus Christus, beveel ik u, terstond en zonder aarzelen met mij mee te gaan naar de stad, om die vrede te sluiten in naam des Heren'.

En gehoorzaam als een heel zachtmoedig lam, begaf de wolf zich terstond met de Heilige Franciscus op weg. Bij het zien van dit alles stonden de mensen uit de stad geweldig verbaasd en het nieuws verspreidde zich aanstonds door de hele stad, zodat allen, mannen zowel als vrouwen, groot en klein, naar het marktplein stroomden, waar de Heilige Franciscus zich met de wolf bevond. Toen er dan een ontzaglijk grote volksmenigte bijeen was, stond de Heilige Franciscus op en hield een wonderbare preek, waarin hij onder andere zei, hoe om de zonden zulke plagen worden toegelaten en hoeveel gevaarlijker het verslindende hellevuur is, dat in eeuwigheid de verdoemden moet pijnigen, dan de woede van een wolf, die alleen maar het lichaam kan doden; en hoezeer ze dan wel moesten vrezen te worden neergestort in de helse afgrond, als één klein beest al in staat was een zo grote menigte in zulk een angst en vrees gevangen te houden. 'Keert daarom tot de Heer terug, allerliefsten, en doet oprechte boetvaardigheid en God zal u nu verlossen van de wolf en later van de afgrond van het verslindend vuur der hel'.

En na deze woorden sprak hij: 'Luistert, allerliefsten, Broeder Wolf, die hier voor u staat, heeft mij beloofd en mij de verzekering gegeven, dat hij vrede met u wil sluiten en dat hij u nooit meer enig letsel zal toebrengen, als gij dan van uw kant belooft, dat gij in zijn dagelijks onderhoud zult voorzien. En ik blijf er namens Broeder Wolf borg voor, dat hij dit vredesverbond getrouw zal onderhouden'.

En onder luid geroep beloofden al de daar vergaderden, dat ze de wolf zouden blijven onderhouden.

En ten aanhoren van allen sprak de Heilige Franciscus tot de wolf: 'En gij, Broeder Wolf, belooft gij uw belofte te onderhouden, dat ge namelijk geen dier en geen mens kwaad zult doen?' En de wolf knielde neer en boog zijn kop en gaf door bewegingen van zijn lichaam, zijn staart en zijn oren aan allen duidelijk te kennen, dat hij zijn beloften zou nakomen. En de Heilige Franciscus zei: 'Broeder Wolf, ik wil, dat ge, gelijk ge mij buiten de stadspoort hierop uw waarborg gegeven hebt, mij ook hier ten aanschouwen van het gehele volk de verzekering zult geven, dat ge dit alles zult onderhouden en dat ge mij in de borgstelling, die ik voor u heb afgelegd, niet in de steek zult laten'. Toen hief de wolf de rechterpoot op en legde die ten aanschouwen van al de aanwezigen in de hand van de Heilige Franciscus, zijn borg, ten teken dat hij zijn woord zou gestand doen.

En tot vreugde van allen steeg hun verbazing en over de vroomheid van de

Heilige èn over de nieuweid van het wonder en niet minder over de vrede die tussen de wolf en het volk was gesloten, zo hoog, dat ze de lucht vervulden van hun gejuich en de Heer Jesus Christus loofden en prezen, Die de Heilige Franciscus tot hen gezonden had, door wiens verdienste zij aan de muil van een verscheurend dier waren ontrukkt en door wie zij van een zo gruwelijke plaag waren bevrijd, en rust en vrede onder hen waren hersteld.

Sinds die dag onderhielden wolf en volk wederkerig het verdrag zoals het hun door de Heilige Franciscus was opgelegd. En de wolf leefde nog twee jaren en ging van deur tot deur zijn leeftocht ophalen, zonder iemand te hinderen of door iemand gehinderd te worden en werd hoffelijk van al het nodige voorzien. En wel merkwaardig is het, dat er nooit een hond tegen hem blafte. Eindelijk stierf de wolf van ouderdom. En de burgers hadden er veel spijt van dat hij dood was, want de vreedzame en welwillende verdraagzaamheid van de wolf hield met zijn rondgang door de stad bij allen de herinnering levendig aan de deugd en de wonderbare heiligheid van de Heilige Franciscus. Tot lof en glorie van Onze Heer Jesus Christus. Amen.

Zo lang tot de rozen weer bloeien

RIJK EN OP STRO GEBOREN

In de dagen dat Franciscus geboren zou worden was zijn vader Pietro Bernardone, op reis. Hij verhandelde in Frankrijk grote rollen geweven stoffen; zijde, linnen, katoen en wol, alle in de warme kleuren, waarvan de mensen graag hun kleren maken die ze op een feest dragen.

In het trotse koopmanshuis in Assisi was zijn vrouw Pica achtergebleven; ze verwachtte haar kind. Maar de dagen verstreken. Ze werd onrustig en begreep niet waarom het zo lang duurde. Alles was gereed in de grote, zonnige kinderkamer.

Op een dag echter werd er geklopt aan de voordeur. Een oude man stond voor Pica. Zijn grijze haren omgaven een gerimpeld gezicht met heldere, blauwe ogen. Hij vroeg geen geld of brood maar zei tot haar: 'Er wil een kind bij je geboren worden; echter niet in je rijkdom wenst het tot je te komen, maar het zoekt zijn wieg in het stro.'

Toen Pica deze woorden hoorde en voelde hoe de ogen van de grijsaard op haar rustten, wist ze in haar hart dat hij de waarheid sprak. Ze haastte zich stro te laten brengen naar een kamer onder in het huis en daar werd nog op dezelfde dag haar zoon geboren.

Zij gaf hem de naam Giovanni, wat Johannes betekent. Zijn vader echter noemde hem naar de Fransen met wie hij handel had gedreven en zo heette hij onder de mensen Francesco, of zoals wij zeggen, Franciscus.

Wie hem ook maar zag werd blij. Want hij speelde graag, hij leerde graag, hij hield van iedereen en kon feesten als geen ander.

VROUWE ARMOEDE

Zo vierde hij eens een feest met zijn vele vrienden. In kleurige bonte kledij kwamen zij bijeen, aten, dronken, speelden en trokken ten slotte 's avonds in het donker zingend langs de pleinen en straten van Assisi.

Van de andere kant kwamen toen enkele mensen en de feestvierders gingen achter elkaar aan één zijde van de straat lopen, waarbij Franciscus achterbleef. In de smalle straat was het schemerig donker; er viel weinig licht van boven in en Franciscus merkte opeens dat er een bijzondere vrouw aan de overzijde aan hem

voorbij ging. Zij was mooi, zoals hij nog geen vrouw gezien had, en toch droeg zij alleen een bruin harig kleed tot op de voeten, verder niets. Zij sprak geen woord, zwiingend trok ze aan zijn blik voorbij. Ook hij zweeg. Zijn hart vroeg: Wie ben jij? En hij ontving het antwoord: 'Dit, Franciscus, is Vrouwe Armoede.'

Toen zij in de schemering verdween leunde Franciscus tegen de gevel van het huis waar hij vóór stond, en keek haar na. Niet lang echter, want zijn vrienden hadden hem gemist, en keerden terug.

'Je droomt, alsof je een mooie vrouw hebt gezien,' riepen ze hem toe.

'Dat heb ik,' zei hij stil mijmerend. En toen met kleur op zijn wangen: 'Een vrouw die mooier is dan elke andere; mijn bruid heb ik ontmoet, de mooiste die op aarde te vinden is.'

Zij vrienden verbaasden zich, maar niet alleen zij. Zijn ouders en allen in Assisi verwonderden zich, over wat er gebeurde. Want Franciscus zei de rijkdom van zijn vader vaarwel en trok binnen in het huis van vrouwe Armoede. Wat hij bezat gaf hij aan zijn vader terug of hij schonk het weg, tot hij niets meer zijn eigendom kon noemen. En van die dag af begon voor hem een ander leven.

DE VOGELS

Franciscus was lang op pad geweest. Toen het avond werd voerde zijn weg hem door een weiland. Opeens hoorde hij vogels zingen en hij keek op. In de kruinen van de bomen zongen de lijsters en de merels, langs de stammen sprong een enkele specht en gaf zijn korte heldere roep, in de struiken zaten winterkoninkjes en goudhaantjes, en op de wei vlogen leeuweriken omhoog en omlaag en alle zongen en tsjilpten.

Franciscus bleef staan, daarna liep hij naar het midden van de wei en groette en wuifde met zijn hand naar al die vogels om hem heen. Toen zij hem zagen, hielden zij op met kwetteren, fladderden naar hem toe en streken neer op de wei, dicht om hem heen, tot het hele weiland vol van vogels zat. Het was alsof ze wisten dat Franciscus tot hen spreken wilde en dat gebeurde ook.

Zodra ze allen hun snaveltjes hielden en met de kopjes naar hem opgericht luisterden zei hij: 'Beste vogels, lieve zusters en broeders, wat zijn jullie rijk, wat heeft de schepper jullie veel gegeven. Wij mensen moeten lange wegen aflopen, elke dag opnieuw; en jullie spreiden je vleugels uit en je vliegt snel overal heen. Jullie mogen leven in de lucht. Dat is een groot geschenk. Verder hebben jullie een prachtig verenkleed gekregen, dat glanst bij de een soms meer dan bij de ander, maar bij ieder is het mooi. Dan hebben jullie zulke bijzondere stemmen gekregen. De mensen moeten vaak erg hun best doen om te leren zingen, maar jullie kunnen allemaal zingen, zonder het te hoeven leren.'

En terwijl ik jullie hoorde zingen toen ik hier langs kwam, hoorde ik het allermooiste; ik hoorde jullie de schepper een danklied toezingen, voor alles wat jullie hebben ontvangen. Zingt altijd, zo goed als je kunt dit danklied!’

Toen Franciscus uitgesproken was, begonnen de vogels met hun vleugels te klapwieken en te fladderen, zij rekten hun kopjes en begonnen weer te zingen, maar nu nog luider en jubelender dan te voren. En Franciscus, die het hoorde, merkte daar aan, dat de vogels hem begrepen hadden en hij hief zijn rechterhand op en tekende over hen het teken van het kruis. Daarna beduidde hij hen, dat ze weg mochten vliegen. Dat deden ze ook, en een deel vloog daarheen, waar de zon opgaat, een ander deel naar waar de zon ondergaat, een derde deel daarheen waar de zon het hoogste staat en het laatste deel naar waar de zon nooit staat.

En zij bleven zingen, en zingend verwijderden zij zich van de plaats waar hun broeder Franciscus tot hen gesproken had in de richtingen van het kruis over het land; naar het Oosten en het Westen, naar het Zuiden en naar het Noorden, opdat uit het hele land hun danklied klinken zou.

DE WOLF VAN GUBBIO

Met de mensen uit de stad Gubbio ging het slecht. Er huisde in de omgeving van de stad een geweldige wolf, die niets en niemand ontzag. Niet alleen kippen, schapen en runderen verscheurde hij, maar als hij door de honger gekweld werd, viel hij zelfs de mensen aan.

Toen Franciscus in de stad kwam en de bewoners hem hierover vertelden, kreeg hij medelijden met hen en besloot hij naar de wolf toe te gaan. De burgers van Gubbio smeekten hem binnen de poorten te blijven; de wolf had immers al zoveel gedood; anderen wilden hem zwaard en speer meegeven, maar de heilige sprak:

*‘Sterker dan uw zwaard en speer
is Jezus Christus, mijn heer’*

en hij trok ongewapend met één van zijn broeders de stad uit, door de poort, die de wachter direct weer achter hem sloot. De mensen klommen op de stadsmuur, want allen wilden zien wat er zou gebeuren. Ook waren ze bezorgd voor het leven van Franciscus van wie ze veel hielden.

Hij en de andere broeder liepen recht op de plaats af waar de wolf woonde, maar ook de wolf rende direct op hen af met zijn opengesperde muil, klaar om hen te verscheuren. Terwijl de wolf met grote sprongen naderde, stond Franciscus stil en maakte van boven naar beneden, en van links naar rechts het teken van het kruis. En er gebeurde wat niemand van de burgers had durven hopen; de

woesteling stond stil, sloot zijn bek en boog zijn grimmige kop naar omlaag. Hij gromde nog wel, maar toen Franciscus begon te spreken werd hij steeds rustiger en leek naar hem te luisteren. Hij legde zich ten slotte neer en hield zijn oren gespitst.

‘Broeder wolf’, zei de heilige, ‘je richt veel onheil aan in deze streek. Je doodt niet alleen kippen, schapen en runderen, maar je waagt het ook je aan mensen te vergrijpen. Ieder in deze streek is niet alleen bang van je maar ze haten je ook omdat je zoveel schade aanricht. Daarom zou je als een dief en rover gestraft moeten worden; je zou de dood verdiend hebben. Zo denken de mensen erover, die je daarginds op de muur ziet staan.

Ik kom echter niet om je te straffen, maar ik wil dat er vrede gesloten wordt, tussen jou en de bewoners van de stad. Broeder wolf, ik stel voor dat jij van nu af aan niemand meer zult doden, en dat de mensen met hun honden ophouden je te vervolgen.’

De wolf gaf met knikken van zijn kop en door bewegingen van zijn staart te kennen, dat hij het met deze woorden eens was en daarom vervolgde Franciscus: ‘Ik weet natuurlijk heel goed, broeder wolf, dat je dat alles alleen doet, omdat je telkens weer zo hongerig bent. Dat begrijp ik. En daarom stel ik voor, dat de burgers uit deze stad voortaan ervoor zorgen, dat je honger gestild wordt. Wanneer dit afgesproken wordt, zul je dan niemand meer kwaad doen? Beloof je me dat?’

De wolf knikte heftig met zijn kop, als teken dat hij het hiermee eens was.

De heilige vervolgde: ‘Broeder wolf; als teken, dat we deze afspraak maken en dat ik erop vertrouwen kan, dat we deze afspraak houden, reik ik je mijn hand.’

De wolf hief nu zijn harige rechtersvoet op en legde hem zo voorzichtig als hij kon in de smalle hand van Franciscus.

‘Broeder Wolf’, besloot toen Franciscus, terwijl hij diens poot losliet en naast hem ging staan, om naar de stad te kunnen kijken, ‘ga nu met ons mee. Wanneer je mij en mijn vriend volgt zal alles in orde komen. Ik geef je mijn woord.’

Zo kwamen de twee monniken met de machtige wolf de stad binnen. De mensen werden stil van verwondering en stroomden naar het grote plein in het midden van Gubbio, waar de wolf ging zitten en Franciscus het volk toesprak. Hij vertelde wat er gebeurd was, en dat de wolf beloofd had, niemand meer kwaad te doen en hij vroeg de inwoners van nu af aan ervoor te zorgen dat de wolf te eten zou krijgen, en dat ze hun honden niet meer achter de wolf zouden laten jagen.

De mensen stemden daarin toe. En zo ging van die dag af de gevreesde wolf, die nu een vertrouwde wolf werd, langs de huizen en kreeg aan elke deur iets te eten tot zijn maag gevuld was. En niet alleen de mensen hielden hun woord; ook de honden blaften of gromden niet meer tegen hem.

Twee jaar lang leefde de wolf zo met de mensen in Gubbio. Nooit meer was hij een dief en een rover, maar nam en at wat hij van de mensen kreeg. Het was echter geen jonge wolf meer. Lang had hij geleefd en als hij niet al grijs geweest was, had hij nu zeker grijze haren gekregen. De burgers zagen dat hij oud en moe

was en waren ook niet verwonderd toen hij op een dag niet meer langs de huizen kwam. Stil in het bos in zijn hol is hij gestorven.

Toen hij niet meer langs kwam, misten de mensen hem wel een beetje en zijn hem daarom ook niet vergeten. Zo kwam het dat als het winter was en 's avonds in de huizen het haardvuur brandde, de kinderen vroegen: 'Grootmoeder, vertel je vanavond nog eens van de wolf van Gubbio.'

FRANCISCUS EN CLARA

Clara was een edelvrouw. Donna Clara werd zij genoemd door de vele mensen die haar kenden en bewonderden. De familie van Offreduccio waartoe zij behoorde, bewoonde een voornaam huis dat tegen de berghelling boven de stad Assisi gebouwd was. Het zag uit over de stad en over het omliggende heuvelland.

Lager dan Assisi, lag in een vallei tussen glooiende hellingen een kapelletje, zo klein, dat er maar ruimte voor enkele mensen was. Dit heette Portiuncula. Clara wist dat in deze Portiuncula een man verbleef, die zelf vroeger een rijke koopmanszoon was geweest, maar nu niets bezitten wilde en daarom alles had weggegeven om in de kracht van de armoede te leven. Steeds meer mannen voegden zich bij hem, om net zo te leven als hij.

Ze zat vaak voor het raam en keek naar beneden, naar de plaats waar deze man woonde en ze voelde dat ze net zo wilde leven als hij. Alleen ze wist niet hoe. Ze was toch de rijke voornamige edelvrouw van Offreduccio. Zou ze niet, net als hij, haar familie en rijkdom durven achterlaten, terwille van de heilige armoede? Zou ze het wagen haar voornamige huis te verlaten om in een hut in het bos te leven?

Toen gebeurde het op een dag dat ze Franciscus ontmoette. Hij stond op het plein in het midden van de stad en sprak tot de mensen. Zo diep grepen zijn woorden haar aan, dat zij besloot de komende nacht haar ouderlijk huis te verlaten.

Zo opende die avond, zodra het donker was, een vertrouwde dienaar voor haar de poort en daalde Donna Clara af langs de stad, nog verder omlaag tot de bossen waar de kleine Portiuncula lag. Toen, op die avond, liet ook zij alles achter wat haar eigendom was, en werd een zuster van de broeders rondom Franciscus.

'Je kunt als broeder en zuster geboren worden, dan lijkt je van buiten op elkaar', had Franciscus gezegd, 'je kunt elkaar ook vinden als broeder en zuster, dan lijkt je van binnen op elkaar.'

Clara merkte, dat niemand haar zo vertrouwd was als Franciscus en was blij, zich zijn zuster te mogen noemen.

Eens waren beiden lang op weg geweest om zieken te troosten en te verzorgen en keerden laat naar hun huis terug. Omdat ze honger en dorst hadden klopten ze aan bij een woning om wat brood en water. En terwijl ze aten en dronken hoorden

ze hoe de mensen over hen dachten; hoe ze spotten en lachten achter hun rug en fluisterden: 'Wij moeten hard werken om dit brood te verdienen en zij daar die het opeten, gaan gezellig samen uit.'

Franciscus trok verder en Clara liep vóór hem. 'Hoor je hoe de mensen over ons denken', vroeg hij na een poosje.

Clara knikte, maar kon niet antwoorden. Ze voelde wel wat er nu ging gebeuren en had daar verdriet over.

'Clara, jij zult naar je zusters gaan en ik naar mijn broeders. We zullen elkaar een tijdlang niet zien,' zei Franciscus.

Toen keerde zich Clara midden op de weg naar hem om en vroeg: 'Hoe lang niet, broeder Franciscus?'

Hij keek om zich heen en zag naar de kale bomen, en naar de struiken en heggen die wit en stijf stonden van de rijp, omdat het winter was, en antwoordde: 'Zolang, tot de rozen weer bloeien.'

Clara kreeg tranen in haar ogen, omdat ze wel wist, dat rozen pas in de zomer tot bloei komen. Maar toen ze opkeek zag ze tot haar verwondering, dat aan de sneeuw witte heggen rode rozen bloeiden, en wel zo vele dat ze niet te tellen waren.

Grote vreugde vulde haar; ze snelde op de heggen toe en plukte van de rozen een arm vol en legde ze in Franciscus' handen, en ze begrepen dat Hij die de rozen in de winter laat bloeien, graag zag dat ze samen hun werk deden voor de zieken en de armen.

BROEDER VUUR

In de deur van zijn hut zat Franciscus, half in het donker, de blik naar buiten gericht. Met moeite keek hij naar de dingen om zich heen, want zijn ogen werden zwak. De arts had gezegd, dat hij ze niet lang meer zou kunnen gebruiken. En hij bedacht, dat hij nog maar weinig tijd had, alles om zich heen te zien en te leren kennen.

De zon voelde hij als zijn broeder, de maan als zijn zuster en zo ook de sterren. Zij schonken hem immers het licht, dat alle dingen zichtbaar maakt. De wind had koelte gebracht en de wolk een weldadige schaduw en regen. Ook zij waren broeders en zusters en zo ook de waterbronnen en de hele aarde zelf. Franciscus maakte in deze dagen een lied over hen, wat hij zou kunnen zingen, ook als zijn ogen hen niet meer zouden kunnen zien.

Maar nu wachtte hij op de dokter, die hem wilde proberen te helpen. Met een gloeiende ijzeren staaf wilde de arts hem branden aan zijn slapen, naast zijn ogen. Misschien zou hem dat genezen.

Franciscus was niet bang voor het vuur, maar hij wist wel, dat gloeiend ijzer

veel pijn doet. Hij dacht echter: Gloeiend vuur, ook jij bent mijn broeder.

Toen de arts kwam en met het hete ijzer zijn hoofd naderde, zei hij: 'Vuur, wees voor mij een milde broeder, help mij en doof uw verschrikkelijke brand, opdat ik de pijn verdragen kan. En toen de arts zijn slaap aanraakte, voelde Franciscus de kracht van het vuur, maar hij voelde geen pijn. Hij dankte het vuur, dat het hem met zijn hitte geen leed had toegevoegd.

BROEDER DOOD

Ten slotte kwamen de dagen, dat Franciscus' leven vervuld kon worden. Weer zat hij in de deuropening van zijn hut en nu keek hij omhoog. Op dat ogenblik naderde een machtige wolk en schoof voor de zon. Donker stond de wolk aan de hemel, maar aan de randen brandde hij met vurige gouden glans. Naar alle zijden stroomden banen van licht over de hemel.

Franciscus voelde de schaduw die de wolk over hem breidde en de koelte die hij bracht en zei zacht en bezonnen: 'Donkerheid breng je mij, mijn broeder wolk, en koelte, maar achter je duisternis leeft broeder zon. Zo doe je me denken aan mijn broeder dood. Want wie door zijn donkere poort wordt geleid, komt pas echt in het licht; wees daarom ook jij welkom, mijn broeder dood.'

Zo ging Franciscus heen van allen die hij zijn broeders en zusters had genoemd en allen treurden om hem. Maar ook zongen zij het lied dat hij gemaakt had en dat daarmee eindigde, dat hij over de dood als zijn broeder sprak en als zij de woorden van het lied zongen, dan herinnerden zij zich hoe Franciscus zelf dit gezongen had en dan werden zij blij als in de dagen dat hij nog in hun midden was.

BROEDER ZON, ZUSTER MAAN

Het leven van Franciscus van Assisi

Margaret Mayo

met illustraties van

Peter Malone

Uitgeverij Christoffor, Zeist

Inhoud

De grote, en toch kleine, arme man van Assisi	5
Hoe Franciscus een woeste wolf temde	21
Franciscus praat met de vogels	33
De os, de ezel en het Kind <i>Een kerstverhaal</i>	39
Enkele korte verhalen	
<i>Een haas in de val</i>	48
<i>De drukke zwaluwen</i>	50
<i>De speelse vis</i>	53
<i>Het lied van de krekkel</i>	56
<i>De aardige valk</i>	59
Broeder zon, zuster maan	63
Sint Franciscus	69

De grote, en toch kleine, arme man van Assisi

Over de hele wereld spreekt men nog steeds over Sint Franciscus, een groot man, die meer dan achthonderd jaar geleden geboren werd in de Italiaanse stad Assisi. De man die afkomstig was uit een rijke familie en toch arm wilde zijn.

Hij was de zoon van een lakenkoopman, die bij de geboorte van zijn zoon in Zuid-Frankrijk was. Toen hij thuiskwam, noemde hij zijn pas geboren zoon enthousiast 'de Fransman' – Francesco in het Italiaans (Frans in het Nederlands).

Francesco groeide op in de tijd van de kruistochten en hij droomde ervan als dappere ridder in een schitterend harnas beroemd te worden. Soms hielp hij zijn vader om wollen stoffen te verkopen op de markt, maar meestal leidde hij een zorgeloos leventje. Zijn ouders gaven hem alles wat hij wenste en hij gaf veel geld uit voor zichzelf en voor zijn vrienden. Hij hield van dure, felgekleurde kleding, viel graag op en was dol op grappen en dwaze streken.

Op een keer had hij van allerlei lappen een mantel laten maken; er zaten oude vodden tussen, maar ook lap-

pen van heel dure stof. Iedereen had het erover!

Samen met zijn vrienden smulde hij van duur eten en wijn. Ze keken naar jongleurs en acrobaten, of luisterden naar zangers en muzikanten – en Francesco, die gek was op zingen, zong vaak mee.

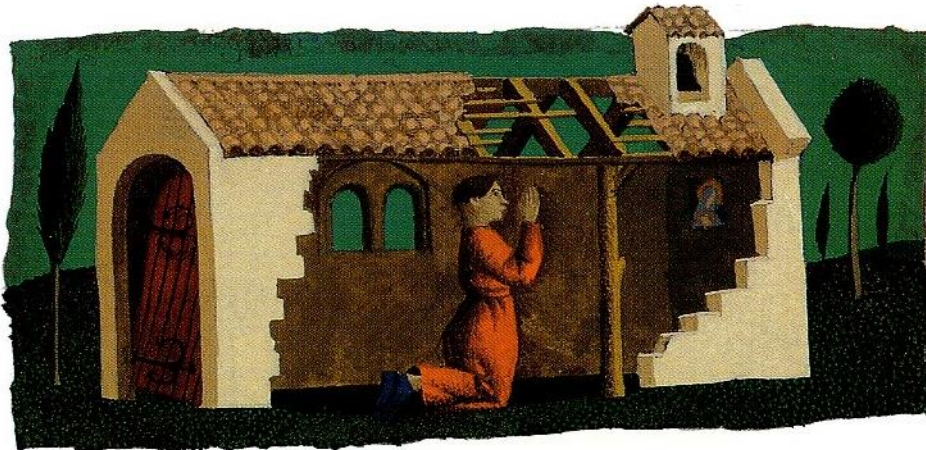
Toen hij twintig was, brak er oorlog uit tussen de steden Assisi en Perugia. In een schitterende wapenrusting en op een fantastisch paard reed Francesco de poort uit, verlangend naar roem en glorie. Maar de strijd was kort. Assisi werd verslagen en Francesco gevangengenomen. Hij bracht een jaar door in een koude, smerige gevangenis. Daar werd hij ziek en hij kwam pas vrij, toen zijn vader een losgeld betaalde.

Na een lang ziekbed hervatte Francesco zijn oude luxe leventje. Toch was hij door zijn ziekte en gevangenschap zo veranderd, dat hij soms op zijn eentje ging wandelen in de bergen, verzonken in gedachten en gebed.

Toen hij op een dag aan het paardrijden was, kwam hij een man tegen die lepra had. Francesco stond op het punt hem een paar munten toe te werpen en gewoon door te rijden, en ineens maakte zich een gevoel van diep medelijden van hem meester. Hij viel op de grond, stopte het geld in de hand van de lepralijder en kuste die hand. Vanaf die tijd bezocht hij regelmatig de kleine leprakolonie buiten Assisi, en bracht er voedsel en kleding naar toe.

Een andere keer, niet lang hierna, was Francesco in de beschadigde kerk van San Damiano, buiten Assisi.

Terwijl hij aan het bidden was, hoorde hij een stem die zei: ‘Francesco, mijn kerk gaat ten onder. Red haar voor mij!’

Francesco was gelukkig. Hij wist zeker dat God tegen hem gesproken had. Hij ging gauw naar huis, hees een paar balen wol van zijn vader op een paard en reed naar de nabijgelegen stad Foligno. Daar verkocht hij de wol en ook het paard.

Francesco liep terug naar San Damiano, ging naar de priester en schonk hem een beurs met geld. De priester wilde het niet hebben omdat het geld van Francesco’s vader was. Geheel van streek en teleurgesteld gooide Francesco de beurs in een vensternis en ging weg.

Zijn vader was woedend toen hij hoorde wat zijn zoon gedaan had en uiteindelijk ging Francesco het huis uit en leefde in de open lucht, sliep in grotten en bedelde om te kunnen eten. Ten slotte klaagde zijn vader hem aan wegens diefstal, en Francesco werd opgeroepen te verschijnen voor het hof van de bisschop van Assisi.

Francesco kwam aan bij het gerechtshof met de beurs met geld in zijn hand. Hij was teruggegaan naar San Damiano, waar het geld nog steeds in de vensternis lag.

Kalm legde hij de beurs voor de voeten van zijn vader en wat er toen gebeurde, verbaasde iedereen: hij trok zijn kleren uit en legde die naast het geld!

‘Ik heb alles teruggebracht’, zei Francesco. ‘En nu heb ik nog maar één Vader en die woont in de hemel.’

Zijn vader zei niets, en dat zou hij helaas ook nooit meer tegen Francesco doen. De bisschop echter sloeg zijn mantel om Francesco en droeg een bediende op wat oude kleren voor hem te halen.

Toen Francesco het bisschoppelijk paleis verliet,

besepte hij dat hij aan een nieuw leven was begonnen. Nu zou hij dan toch ridder worden, een ridder in dienst van Jezus, zijn Koning. Het had gesneeuwd, en toen hij door de bossen bij Assisi liep, was hij zo gelukkig dat hij een van zijn lievelingsliederen begon te zingen.

Twee jaar lang was hij, behalve met het verzorgen van de lepralijders, bezig met het herstellen van drie zwaar beschadigde kerken. Hij deed alles zelf en bedelde om stenen en alles wat hij verder nodig had. Hij woonde alleen en bad veel. Hij bestudeerde de zon, de maan en de sterren, de wind en de regen, de bomen en de bloemen en koesterde een bijzondere liefde voor alle vogels en dieren, vissen en insecten. Hij noemde ze zijn broeders en zusters.

Eén van zijn lievelingsvogels was de leeuwerik.

‘Jij bent een onopvallend vogeltje, zuster leeuwerik’, zei hij. ‘Je veren zijn dof en hebben de kleur van de aarde. Maar als je vliegt, dan zing je het mooiste en lieflijkste lied.’

Een keer hoorde Francesco in de kerk een priester iets uit de bijbel lezen, over Jezus die zei: *‘Ga en vertel iedereen het blijde nieuws over God. Ga met z’n tweeën. Neem niets mee. Geen geld. Geen extra kleren of eten. Schoenen hoef je niet te dragen en een stok heb je niet nodig.’*

Francesco besepte meteen dat hij zo moest leven. Het was 24 februari 1208 en hij was 26 jaar. Vanaf dat moment liep Francesco blootsvoets en droeg een lange

grove pij, met een touw om zijn middel. Hij ging naar het marktplein in Assisi en begon te praten over God. En in de loop van de dag stonden steeds meer mensen stil om te luisteren.

Binnen een paar weken vroegen drie mannen of zij met hem mee mochten en hij vond het goed. Maar eerst moesten ze alles verkopen wat ze bezaten en hun geld geven aan de armen. Bernard, één van hen, was echt erg rijk.

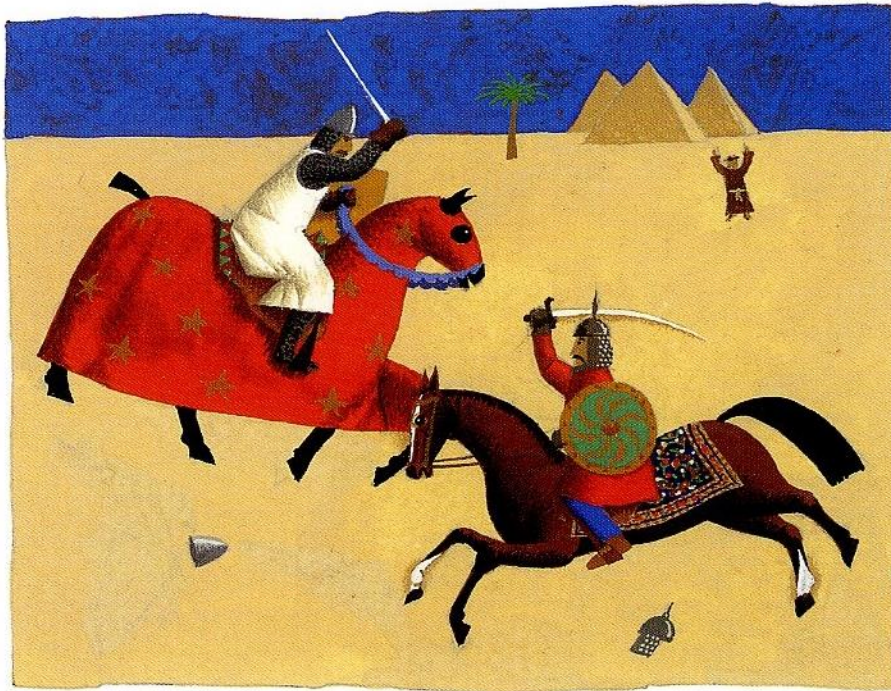
Ze moesten dezelfde kleren als Francesco dragen. Voor hun eten en kleding moesten ze de handen uit de mouwen steken, of uit bedelen gaan. 's Nachts sliepen ze in hutjes van gevlochten takken, in grotten of onder de blote hemel.

Ze brachten veel tijd door met bidden en ze bezochten steeds met z'n tweeën steden en dorpen in de buurt en spraken over Gods liefde en vergevengedzindheid.

Na een jaar had Francesco elf metgezellen. Samen schreven zij een paar regels op over hoe zij wilden leven. Daarna liepen ze naar Rome, waar ze de paus ontmoeten, die zijn goedkeuring aan hun levenswijze gaf.

Francesco noemde hun groep de *minderbroeders*, in de betekenis van: minder belangrijke broeders. Hij wilde geen grootse, interessant klinkende naam. Het aantal metgezellen, of broeders, groeide gestaag en al gauw reisden zij verder – naar Spanje, Duitsland en Noord-Afrika. Eén keer reisde Francesco zelf naar Egypte. Bij die gelegenheid zag hij kruisvaarders vechten en hij was ontzet over de moordpartijen en de oorlogsellende.

In 1212 verliet een achttienjarig meisje, Vrouwe Clara, dochter van een edelman, haar huis in Assisi. Ook zij wilde een levenswijze met gebed en armoede en Francesco heette haar welkom. Ze kreeg net zo'n pij als hij en haar lange haar werd afgeknipt. Daarna ging zij wonen in een huis met een tuin dichtbij de kerk van San Damiano, die Francesco weer had opgebouwd.

Spoedig voegden zich andere vrouwen bij haar. In die tijd konden vrouwen niet, zoals Francesco deed, vrij reizen of spreken in het openbaar. Daarom leidden zij een teruggetrokken leven, en brachten de dag door met bidden en werkten in de tuin. Francesco noemde Clara en de andere vrouwen 'de arme dames', en er zijn nu nog steeds vrouwen die leven zoals zij. Zij staan bekend als de *clarissen*.

Uiteindelijk was Francesco zo geliefd dat de kerkklokken werden geluid als hij in een stad of dorp kwam.

Kinderen klaptten in hun handen en zwaaiden met takken, mensen renden op hem af en probeerden hem aan te raken.

Zijn begroeting was altijd: ‘God geve u vrede.’

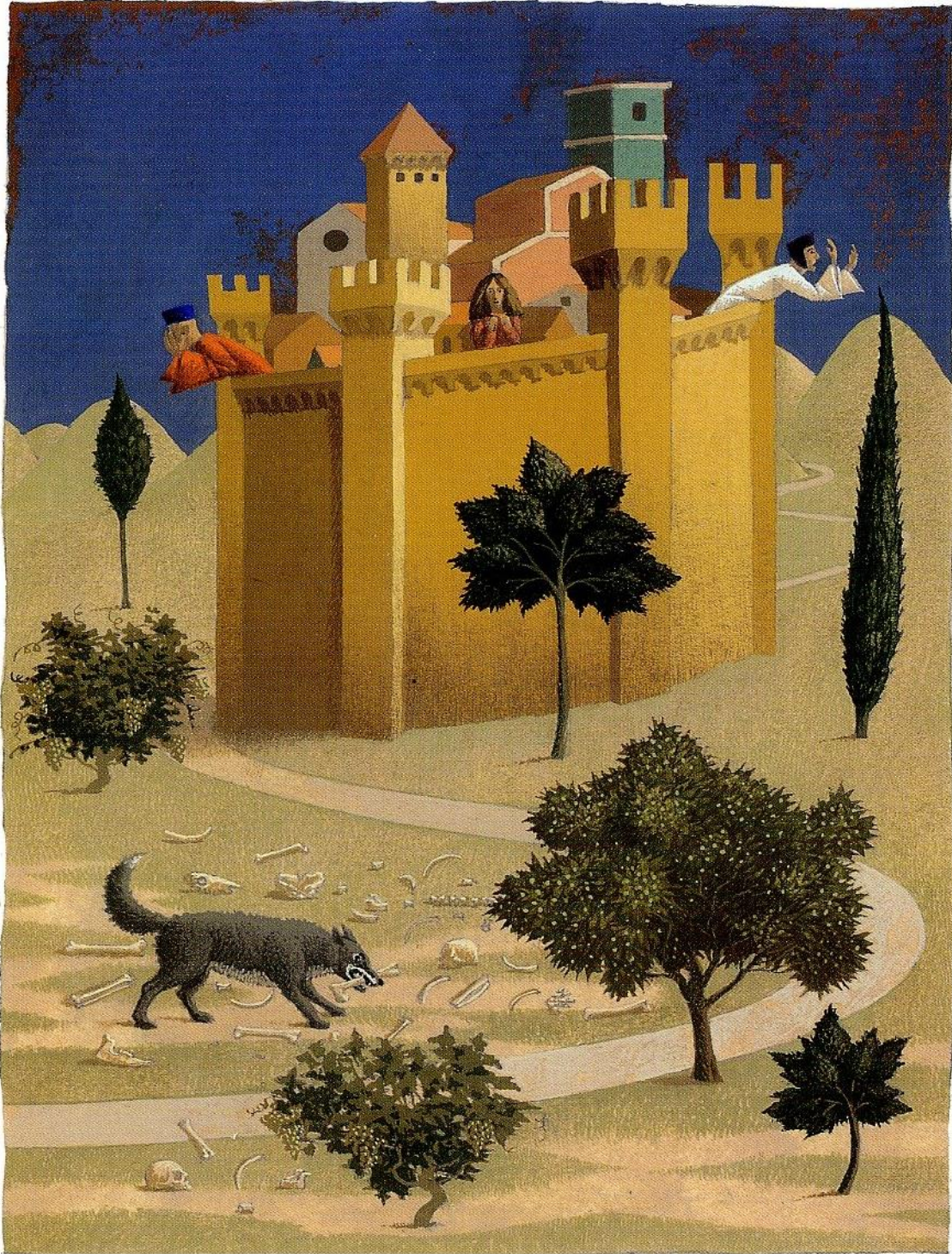
En dan sprak hij eenvoudig en helder in een taal die iedereen kon begrijpen.

Zelfs toen hij beroemd was en er honderden broeders waren, was hij nog steeds dezelfde Francesco in zijn ruwe opgelapte pij. Francesco, de man die van vrede hield, uren doorbracht in gebed en die zichzelf de voorvechter van Vrouwe Armoede noemde. De man die van zingen en van grappen maken hield en zo graag zijn vrienden plaagde.

De laatste jaren van zijn leven was Francesco vaak ziek. Hij had veel pijn en werd langzamerhand blind. Hij stierf in 1226, nog geen 45 jaar oud.

Men zegt dat op de dag dat Francesco stierf een vlucht leeuweriken laag cirkelden boven het dak van het onderkomen waar hij lag en dat ze prachtig zongen.

Hoe Franciscus een woeste wolf temde

Ooit doolde een grote woeste wolf rond in de heuvels bij de stad Gubbio in Italië. De wolf was ontzettend hongerig en doodde en verslond behalve dieren ook mensen.

Iedereen was doodsbang voor hem en omdat hij vaak helemaal tot aan de stadsmuur kwam, voelde niemand zich veilig: de kinderen die buiten speelden niet, de druivenplukkers in de wijngaard niet, de boer in de olijfboomgaard niet en zelfs de houthakker in het bos niet.

Er brak een moment aan dat niemand zich meer ongewapend buiten de stad waagde, alsof het oorlog was. Maar de wolf was sluw en snel, en zelfs gewapend was het onmogelijk aan zijn scherpe tanden en wrede klauwen te ontsnappen.

De mensen konden alleen nog maar praten over de wolf. Zelfs 's nachts konden ze hem niet vergeten, omdat hij luid en langdurig huilde, en het waren niet alleen de kinderen die de dekens over hun oren trokken.

En toen kwam Franciscus met één van zijn minderbroeders naar Gubbio. Franciscus kreeg meteen het verhaal van de wolf te horen, en hij werd verdrietig en voelde een diep medelijden met de doodsbangen mensen.

‘Ik moet gaan praten met broeder wolf’, zei hij, tot grote ontsteltenis van iedereen.

‘Nee, doe dat niet!’ zeiden de mensen.

‘Ga de poort niet uit, broeder Franciscus! Anders maakt de wolf je dood!’

‘Wees niet bang. Onze Schepper zal op mij passen’, zei Franciscus. En zonder zelfs een stok mee te nemen om zich te verdedigen, beende hij met grote passen weg.

De broeder haastte zich achter hem aan en probeerde hem bij te houden, en een paar moedige jonge boeren volgden. Maar toen de mannen eenmaal buiten de stad waren, zonk de moed hun in de schoenen en bleven ze achter. Doodsbang waren ze.

Franciscus keek om. ‘Blijf hier wachten’, zei hij. ‘Ik ga verder om de wolf te zoeken.’ Hij stapte weg met de broeder op zijn hielen, die zijn best bleef doen om hem bij te houden!

Intussen stonden mannen, vrouwen en kinderen op

de stadsmuur, in de bomen en op de daken met open mond te kijken, met één bange vraag op de lippen... wat zou er gaan gebeuren?

En toen... was er opeens een warreling van grijs bont, een flits van witte tanden, en daar kwam de wolf met grote sprongen, zowat vliegend, de heuvel afgerend.

Onbeweeglijk stond Franciscus hem op te wachten. Hij deed zijn hand omhoog en maakte het kruisteken. Een ogenblik aarzelde de wolf, bedacht zich even, deed zijn wrede kaken op elkaar en minderde vaart.

Franciscus riep: 'Kom hierheen, broeder wolf! En doe mij, of wie dan ook, geen pijn. Ik zeg je dit uit naam van Christus.'

En toen gebeurde er iets verbazingwekkends. De grote woeste wolf liep naar Franciscus toe, boog zijn kop en ging languit liggen met zijn kop tussen zijn poten.

‘O broeder wolf...’ zuchtte Franciscus. ‘Je hebt zulke verschrikkelijke dingen gedaan. Ik weet wel dat je honger had, maar je doodde maar en doodde maar. Iedereen heeft nu een hekel aan jou en wil van je af. Maar ik wil dat het vrede wordt tussen jou en de anderen.’

Na deze woorden tilde de wolf zijn hoofd op en spitste zijn oren. Franciscus ging verder: ‘Eerst moet je me laten zien dat je spijt hebt over wat je gedaan hebt, broeder wolf.’

En de wolf knikte. Hij bewoog zijn oren op en neer en sloeg met zijn staart.

‘Goed zo’, zei Franciscus. ‘Ik beloof jou dat de bevolking van Gubbio je iedere dag genoeg eten zal geven, als jij belooft nooit meer een levend wezen pijn te doen, of het nou een dier is of een mens. Afgesproken?’

De wolf knikte. Franciscus stak zijn rechterhand uit en de wolf zijn linkerpoot en zij schudden plechtig en ernstig elkaars hand en poot.

‘Kom met mij mee de stad in’, zei Franciscus. Hij glimlachte. ‘Je hoeft niet bang te zijn, broeder wolf.’

En hij stapte weg, met de wolf als een mak lam aan zijn zijde en met de broeder op de hielen, nog steeds zijn best doend om hem bij te houden!

En hoe was het in Gubbio? Daar heerste grote opwinding. Tegen de tijd dat Franciscus en de wolf op het marktplein aankwamen, was het daar vol met mensen die hun nek uitstaken en op en neer sprongen, allemaal omdat ze Franciscus en de wolf wilden zien.

‘Stilte, lieve mensen van Gubbio!’ zei Franciscus en onmiddellijk was het stil. ‘Er is goed nieuws! Broeder wolf wil zijn diepe spijt betuigen over al de verschrikkelijke dingen die hij gedaan heeft. En nog meer goed nieuws! Hij belooft nooit meer een levend wezen pijn te doen als jullie beloven hem elke dag genoeg te eten te geven. Ik weet dat ik nogal wat vraag, maar willen jullie hem alsjeblieft vergeven? Willen jullie hem vriendelijk behandelen en hem te eten geven?’

Als uit één mond, riepen ze Franciscus toe: ‘Dat beloven we, broeder Franciscus, dat beloven we!’

‘Broeder wolf’, zei Franciscus, ‘laat zien dat je heel erg veel spijt hebt en doe je belofte nog een keer, ten overstaan van allemaal.’

En de grote woeste wolf ging languit op de grond liggen, knikte met zijn kop, bewoog zijn oren op en neer en sloeg met zijn staart, alsof hij, ‘het spijt me’ zei.

Franciscus stak zijn rechterhand uit en de wolf tilde zijn linkerpoot op en nog een keer schudden zij elkaars hand en poot.

Wat was iedereen blij! En weer steeg een luid gejoel op, bijna tot in de hemel. Kinderen dansten en hosten, terwijl ze wild in hun handen klaptten. Mannen zwaaiden met hun armen door de lucht en vrouwen knuffelden hun baby's.

'Dank je wel, broeder Franciscus', riepen ze. 'Veel dank en lof voor onze Vader in de hemel omdat Hij u gezonden heeft!'

Een paar dagen later verlieten Franciscus en zijn medebroeder Gubbio. Er waren nog meer dorpen en steden waaraan ze een bezoek moesten brengen.

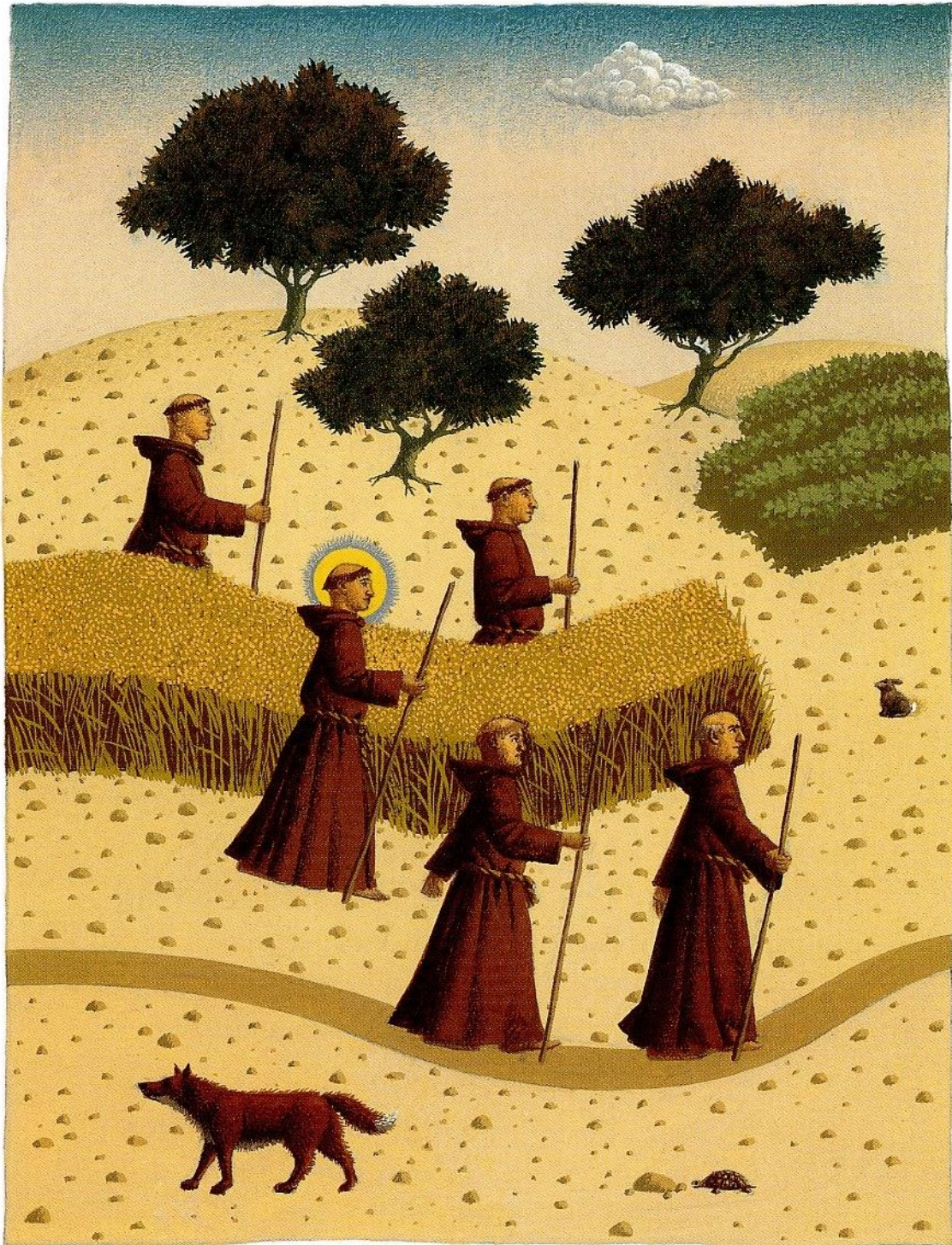

Maar de wolf en de inwoners van Gubbio hielden zich aan hun vredesakkoord. De wolf deed niemand pijn en niemand deed hem pijn. Hij liep los en kwam overal aan de deur als een tam huisdier. Iedereen vond het leuk om hem te zien en hij kreeg veel te eten. En wat nog het meeste opviel was, dat er geen enkele hond blafte of gromde als hij langsliep!

Toen de wolf ten slotte oud werd en stierf, was iedereen verdrietig, vooral de kinderen. Want zij waren steeds meer van broeder wolf gaan houden.

Jaren gingen voorbij, maar nooit vergaten zij hoe de aardige Franciscus de woeste wolf temde. Ze vertelden het verhaal vele malen aan hun kinderen en aan hun kleinkinderen... en dit prachtige, opmerkelijke verhaal is blijven bestaan tot op de dag van vandaag.

Franciscus praat met de vogels

Op een ochtend ging Franciscus in alle vroegte met een paar minderbroeders op reis. Het was een prachtige dag, zij gingen van het pad af en volgden slingerende paadjes – ze passeerden wijngaarden met uitlopende wijnranken, kwamen door zilvergroene olijfboomgaarden en liepen langs akkers met pas opschietend graan.

Ze kwamen bij een grazige weide, met hier en daar een struik en wat bebossing langs de rand. En er waren een heleboel vogels. Ze zaten op het gras, in de bomen en onder de struiken. Het waren allerlei soorten vogels, onder andere leeuweriken, duiven, kraaien, kauwen en zwaluwen. Het leek er bijna op of ze op iemand zaten te wachten.

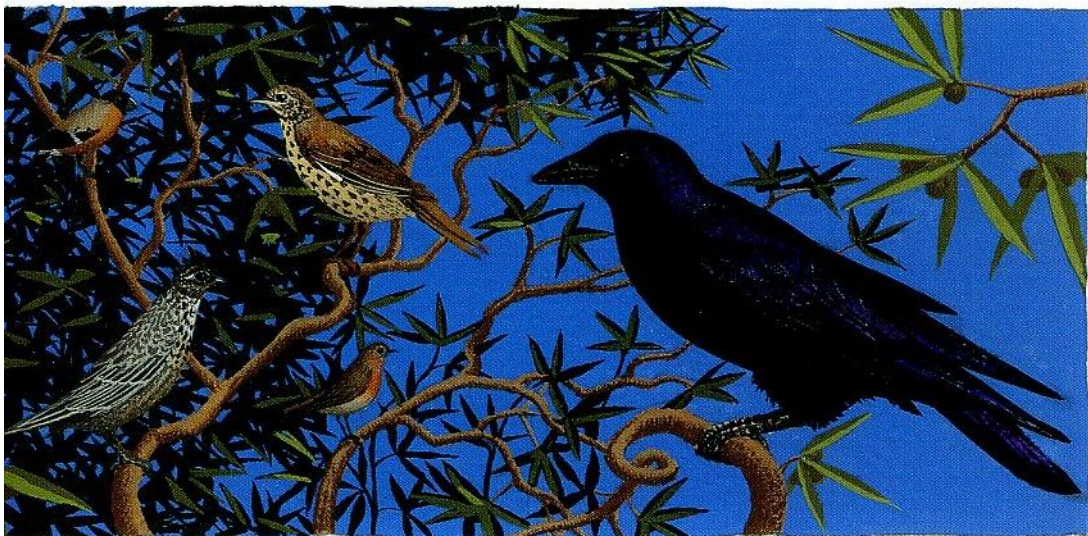
Franciscus was dol op vogels en daarom rende hij enthousiast op ze af. De vogels vlogen niet op. Ze verroerden geen veer en waren niet bang.

De broeders waren stomverbaasd en dat was

Franciscus ook, toen hij stil bleef staan en om zich heen keek!

‘Mijn kleine zusters’, zei hij. ‘Stil...’ En de vogels draaiden hun kopje naar hem toe alsof ze luisterden. ‘Mijn lieve kleine zusters, jullie hebben zoveel gekregen. Vergeet dat niet! Het is fantastisch, hoe jullie zijn gemaakt. Veren om warm te blijven, vleugels om overal naar toe te vliegen. En overal om je heen is zomaar eten. Je hoeft niet te graven en zaadjes te planten. Om te bedanken voor dit alles, zou je op elke plek een loflied moeten zingen voor je Schepper.’

De vogels openden hun bekje en fladderden met hun vleugels terwijl ze Franciscus ademloos aanstaarden.

Rustig en bedachtzaam liep Franciscus tussen de vogels, beroerde hun kopje en streekte hun vleugels. Sommige vlogen naar hem toe en streken neer aan zijn voeten, andere fladderden om hem heen of kwamen op zijn schouder zitten of op zijn arm.

Ten slotte hief hij een hand op en sloeg een kruis. ‘Vlieg verder, kleine zusters’, zei hij. ‘Maar vergeet niet je loflied te zingen, waar je ook bent!’

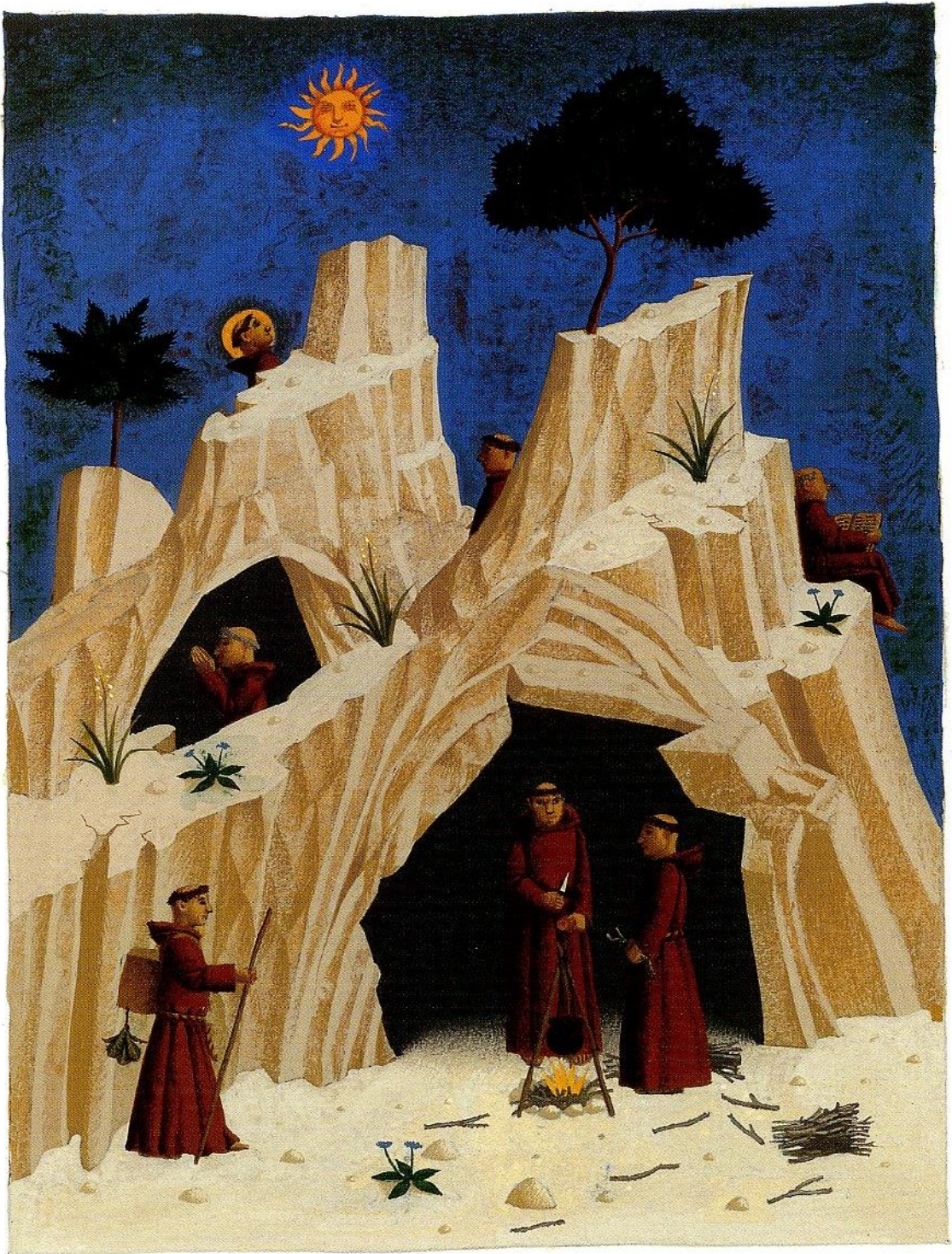

En de vogels sloegen hun vleugels uit en vlogen weg, hoger en hoger, een heerlijke warreling van vleugels en veren.

Franciscus liep terug naar de broeders die hadden staan toekijken. ‘Dit is de eerste keer van mijn leven dat ik met onze zusters, de vogels, praatte’, zei hij. ‘Maar het zal niet de laatste keer zijn. Ik denk dat ze mij hebben begrepen.’

De broeders knikten instemmend.

De os, de ezel en het Kind Een kerstverhaal

Franciscus deed nogal eens iets onverwachts. Hij zat vol verrassingen en één van de mooiste en ontroerendste vond plaats in de kersttijd, ongeveer drie jaar voor zijn dood.

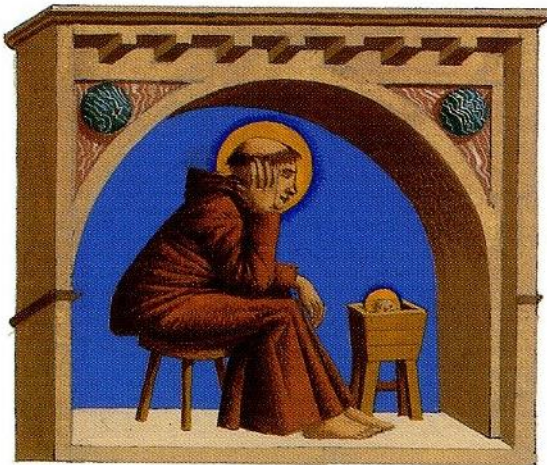
Franciscus woonde toen met enkele broeders in een paar grotten in de heuvels bij het stadje Greccio. Het was bijna Kerstmis, zijn lievelingsfeest. Hij noemde het altijd het feest der feesten.

Franciscus zat te denken aan de geboorte van Jezus.

Ik wou dat ik kon laten zien hoe het toen werkelijk was, dacht hij, zodat iedereen weet heeft van de armoedige, nederige plek waar het kind van Bethlehem geboren is. Niet in een paleis, maar in een stal. Opeens lichtten zijn ogen op. Hij wist wat hij ging doen...

Franciscus was ziek geweest en had dikwijls veel pijn, dus hij wendde zich tot Johannes, een broeder die een erg goede vriend van hem was. 'Ik heb je hulp nodig', zei Franciscus. 'Voor iets heel bijzonders. Ik vraag je om op kerstavond...' en Franciscus legde hem zijn plannetje voor. 'Maar houd het geheim. Het moet een verrassing blijven.'

Op kerstavond klopte Johannes aan bij een oude

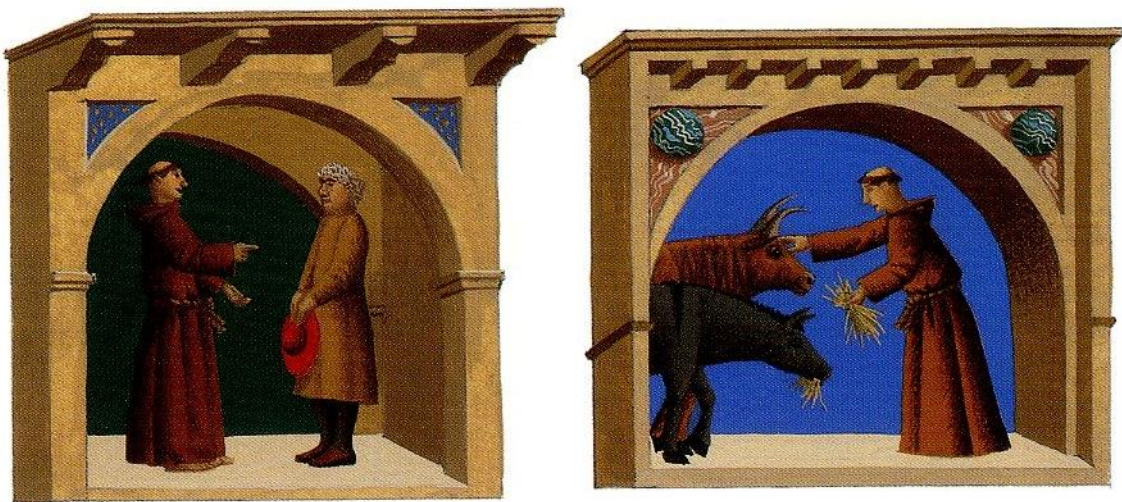
boer. ‘Mag ik je os lenen?’ vroeg hij. ‘Broeder Franciscus heeft hem vannacht nodig, voor iets bijzonders.’

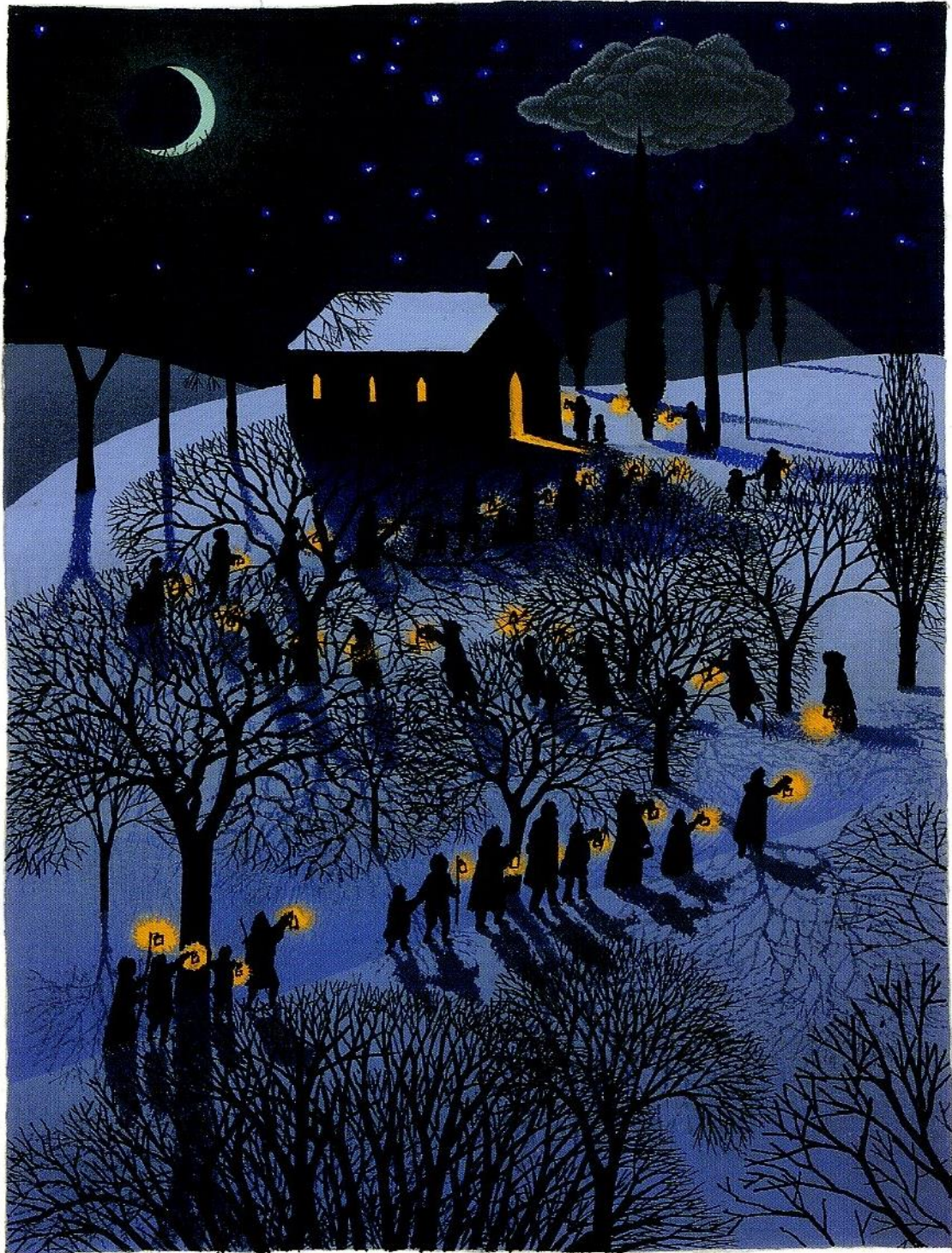
‘Voor Franciscus mag je alles lenen’, zei de oude man, die als zoveel mensen heel veel van Franciscus hield.

‘Mag ik je ezel dan ook lenen? En wat hooi en de voerbak?’ zei Johannes.

‘Zeker’, zei de oude man. ‘Maar waarvoor heeft hij het nodig? En nog wel deze avond. Het is immers kerstavond?’

Johannes hield een vinger voor zijn mond. ‘Het is een geheim. Een grote verrassing’, fluisterde hij. ‘Kom naar de nachtmis in de kerk midden in het bos en je zult het zien.’

Zo werd de voerbak van de beesten vol met hooi op de rug van een kleine ezel gehesen en daar ging Johannes met de ezel aan de leiband en een zware os voor hem uit.

En het nieuwtje verspreidde zich die dag als een lopend vuurtje door de stad.

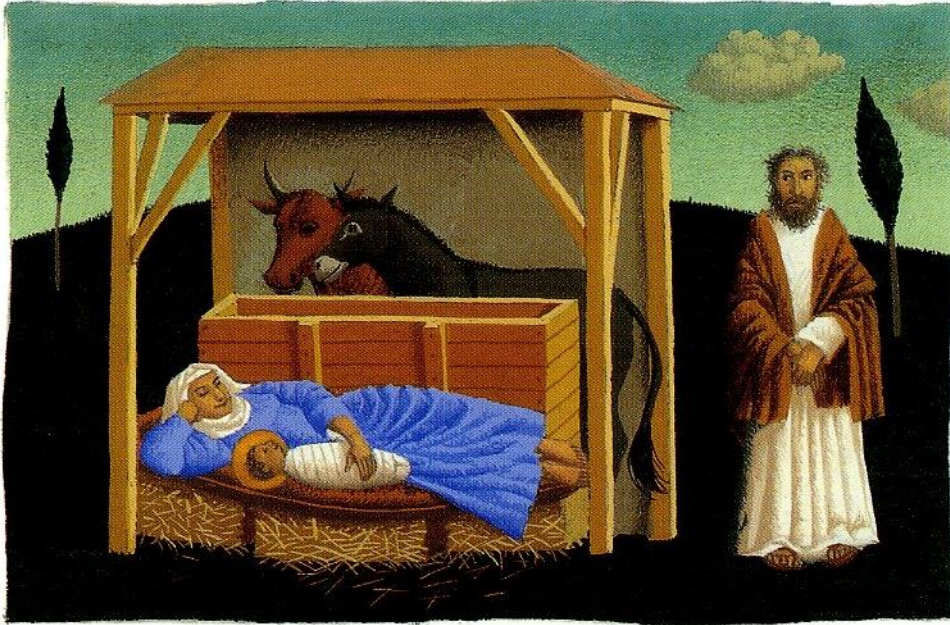
Een grote verrassing... vannacht... De nachtmis in het kerkje midden in het bos... Franciscus zal er zijn.

Die avond laat vlogen de deuren open en werden daarna weer hard dichtgeslagen. Jong en oud kwamen al huppelend, schuifelend en strompelend uit de huizen, en iedereen had een kaars of fakkel bij zich om de donkere nacht te verlichten.

Lachend en zingend baanden zij zich een weg door het bos. Eén voor één betraden ze de kerk. En hun adem stakte: 'O!' Wat een verrassing!

In de kerk stond een kribbe, vol met hooi, en daarnaast een zware os en een kleine ezel. Vlakbij stond Franciscus, dun en broos in zijn bruine opgelapte pij, met een liefdevolle glimlach naar de kribbe te kijken, alsof het kind Jezus erin lag.

De viering begon. De priester droeg de mis op bij de kribbe. En Franciscus zong met zijn prachtige heldere stem de woorden van het evangelie over de geboorte

van Jezus. Toen hij klaar was, sprak hij over het kind van Bethlehem, over de nieuwe Koning.

‘Hij is niet in een paleis geboren, maar in een stal’, zei Franciscus. ‘Kijk goed en vergeet het nooit. Hij was arm en eenvoudig.’

Voor de mensen in de kerk was het alsof er echt een kind in het hooi lag, in de eenvoudig in elkaar getimmerde kribbe, net zoals lang geleden in Bethlehem.

En zo eindigde deze nachtelijke viering: jong en oud liepen terug door het bos, vervuld van verwondering, vreugde en vrede.

Franciscus' aangrijpende, mooie verrassing is sindsdien op verschillende manieren nagedaan. Tegenwoordig staat overal met Kerstmis wel ergens een levende kerststal opgesteld om de armoedige en nederige geboorte van het kindeke Jezus zo echt mogelijk te doen lijken.

Enkele korte verhalen

Een haas in de val

48

De drukke zwaluwen

50

De speelse vis

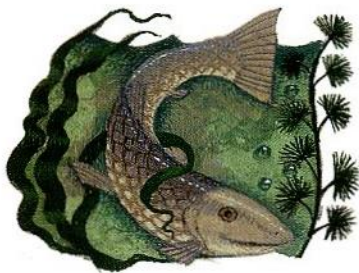
53

Het lied van de krekel

56

De aardige valk

59

Een haas in de val

Op een dag vond een broeder, toen hij aan het wandelen was in het bos, een haas die gevangen zat in een strik. Hij boog zich voorover en bevrijdde de haas voorzichtig. Maar de haas was zo geschrokken dat hij stil bleef liggen, en daarom tilde de broeder hem op en bracht hem naar Franciscus.

‘Ach, lieve broeder haas’, prevelde Franciscus en hij sloeg zijn armen om het bange beestje en hield hem tegen zich aan. ‘Ik vond je zo’n slim broertje. Maar één sprong en je zat vast in een strik. Hoe komt het dat je daar bent ingetrapt?’

Franciscus streekte zijn zachte velletje en het haasje

ging lekker tegen hem aanliggen. ‘Voel je je nu beter?’ vroeg hij. ‘Heus? Nou dan, huppettee, terug het bos in. Leef vrij en blij en pas op voor de vallen! Laat je niet strikken!’

Heel voorzichtig zette hij het haasje op de grond. Maar – met één sprong was hij weer terug in Franciscus’ armen. En weer zette hij hem op de grond en weer sprong hij terug. Voor de derde keer zette hij hem neer en voor de derde keer sprong hij terug.

‘Ik denk dat je pas weggaat, als ik uit het zicht ben’, zei Franciscus. ‘Misschien is het een idee om de broeder die jou gevonden heeft te vragen je terug in het bos te zetten...’

En dat deed de broeder. Ten slotte sprong de haas weg, met weer veel zin om vrij en blij te leven.

De drukke zwaluwen

Eens op een avond verzamelde zich een grote menigte op een marktplein. Franciscus was naar de stad gekomen en iedereen wilde hem zien, en horen wat hij te zeggen had.

Franciscus was niet bepaald groot en daarom was hij op de bovenste tree van een trap gaan staan, zodat iedereen hem kon zien. Hij deed zijn arm omhoog en de menigte werd stil.

‘Lieve broeders en zusters, God zij met u’, begon hij. En toen hield hij op. Hij kon zijn eigen woorden niet verstaan. En de mensen op het plein konden dat al evenmin.

In de avondschemering had een groepje zwaluwen zich verzameld op het marktplein. Sommige zwaluwen cirkelden rond, maakten een duikvlucht en schreeuwden, terwijl andere aan één stuk door kwetterden en druk heen en weer vlogen om hun nesten te bouwen. Wat een lawaai!

Franciscus keek op en tuurde naar de zwaluwen.

‘Lieve zusters! Houd je mond eens!’ riep hij uit. ‘Ik ben aan de beurt! Jullie hebben je zegje gedaan!’

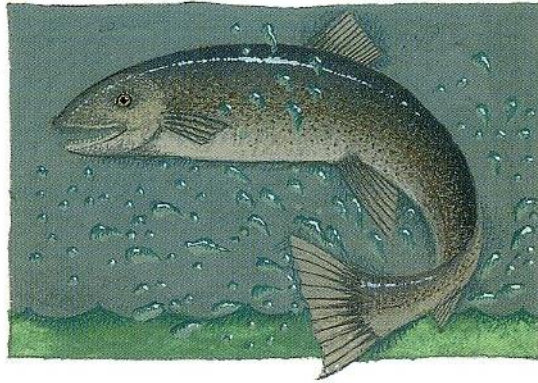
Onmiddellijk vlogen de zwaluwen, die aan het duiken en rondjes vliegen waren, naar beneden en streken neer op de daken en de andere hielden op met kwetteren en nesten bouwen. Alle zwaluwen waren stil, doodstil.

En toen begon Franciscus te praten over God en hoe mensen moeten leven. Hij sprak in eenvoudige taal zoals altijd en van het luisteren alleen al voelde iedereen zich gelukkig

Toen hij uitgesproken was, fluisterde men tegen elkaar: 'Broeder Franciscus moet wel een heilige zijn. Want alleen een heilige krijgt de drukke zwaluwen stil.'

Toen hij wilde vertrekken, drong iedereen naar voren en probeerde hem aan te raken, deze heel bijzondere man – broeder Franciscus.

De speelse vis

Op een dag zag Franciscus, die met een bootje op het meer was, een visser die net een behoorlijk grote vis had gevangen.

‘Die is voor jou, broeder Franciscus! Een cadeautje!’ zei de visser en hij overhandigde hem de vis, die erg spartelde en met zijn staart sloeg.

Franciscus was verrukt. Hij bedankte de visser voor zijn gulheid en hield de hevig spartelende vis stevig vast.

‘Broeder vis’, zei Franciscus. En er was een glimlichtje in zijn ogen. ‘Prachtige broeder vis, wees niet

bezorgd. Ik was niet van plan je op te eten. Nee hoor, want jij hoort in het water.'

Franciscus boog zich over de rand van de boot en liet hem in het meer glijden.

Toen begon Franciscus gewoontegetrouw te bidden. En intussen sprong de vis uit het water en dook er weer in.

Erin en eruit; zo volgde hij op speelse wijze voortdurend de boot.

Zodra Franciscus klaar was met bidden, deed hij zijn ogen open. ‘Ben je er nog steeds, broeder vis?’ zei hij. ‘Wist je niet dat het tijd was om naar huis te gaan?’

En zo verdween de speelse vis met een laatste duik naar de diepte.

Het lied van de krekel

Naast het kleine hutje waarin Franciscus wel eens sliep, stond een oude vijgenboom en elke dag zat er op dezelfde tijd een krekel op een tak te sjirpen.

Op een keer hield Franciscus zijn hand op en zei: ‘Zuster krekel, kom eens hier.’

En de krekel hupte op zijn hand.

‘Zuster krekel, zing eens een vrolijk lied voor je Schepper.’

De krekel begon te sjirpen en Franciscus, die dol was op zingen, deed mee. En zo zongen ze een duet.

Toen ze lang genoeg gezongen hadden, glimlachte

en knikte Franciscus en de krekel hupte van zijn hand, terug naar de vijgenboom.

Voortaan wachtte Franciscus iedere dag of de krekel zich liet zien op een van de takken van de vijgenboom. De krekel hupte dan op zijn hand en ze zongen samen hun duet.

Het zingen trok veel bekijks bij de andere broeders. Maar na zeven dagen zei Franciscus: ‘Zuster krekel, ik moet je nu toch echt toestaan weer verder te gaan met je eigen leven. We hebben veel plezier aan jou beleefd. Maar het is genoeg geweest! Tot ziens, kleine zuster! Tot ziens!’

En de krekel sprong weg en niemand heeft haar ooit nog gezien in die oude vijgenboom.

De aardige valk

In de laatste paar jaar van zijn leven leed Franciscus veel pijn en was hij vaak moe en ziek. Maar hij hield er nog steeds van om rustige afgelegen plekjes op te zoeken, waar hij ongestoord kon bidden en nadenken.

Toen hij een tijdje alleen woonde in een hutje boven in de bergen, sloot hij vriendschap met een valk, die daar een nest aan het bouwen was. Het leek net alsof ze elkaar konden verstaan. Meestal werd Franciscus 's morgens vroeg wakker, als het nog donker was. Hij begon dan met een gebed en terwijl hij dat deed, klapperde de valk met zijn vleugels.

Soms – heel soms – versliep Franciscus zich.

Dan riep de valk heel hard en maakte hem zo wakker. Dat vond Franciscus erg leuk.

‘Omdat ik broeder valk nu heb om mij te wekken’, zei hij, ‘heb ik geen enkel excuus meer om te blijven liggen, behalve doodgewoon luiheid!’

En toen gebeurde er iets vreemds. Op een nacht was Franciscus ziek. Hij had vreselijk veel pijn, zuchtte en kreunde en versliep zich de volgende morgen. Maar de valk wekte hem niet op de gebruikelijke tijd. Hij wachtte tot de zon op was en riep hem toen pas.

‘Wat ben je toch aardig voor mij’, zei Franciscus. ‘Jij vond natuurlijk dat ik extra slaap nodig had, nietwaar?’

De valk klapperde met zijn vleugels.

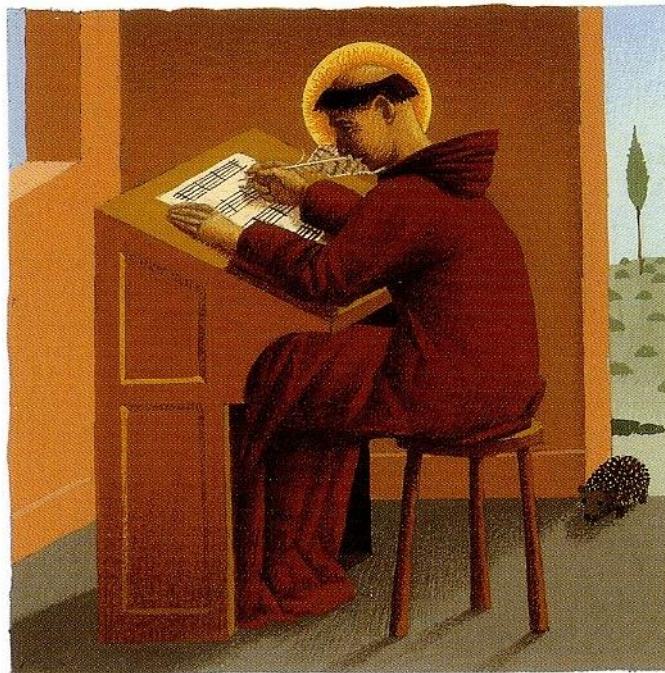
‘Ja, ik weet het’, zei Franciscus. ‘Het is tijd voor het gebed!’

Broeder zon... zuster maan

Niemand zou kunnen denken dat het opgewekte Zonnelied door Franciscus geschreven werd tijdens zijn laatste ziekbed, in het jaar voordat hij stierf. Hoewel hij ontzettend veel pijn had, maakte hij muziek op de woorden en vroeg dringend aan zijn medebroeders het lied zoveel mogelijk en overal te zingen.

Broeder zon... zuster maan

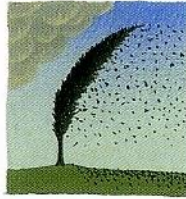

Hoogste, almachtige, goede Heer,
U zij lof en roem en eer en alle zegen
Wees geloofd, mijn Heer, met al Uw schepselen...

Wees geloofd, mijn Heer, om zuster maan en om de
sterren, die Gij aan de hemel hebt geschaard,
helder, kostelijk en schoon.

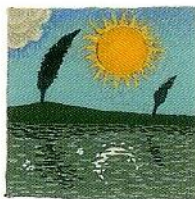

Wees geloofd, mijn Heer, om broeder wind,
om lucht en wolken en het mooie weer, om ieder
weer waardoor Gij Uw schepselen onderhoudt.

Wees geloofd, mijn Heer, om zuster water,
zo nuttig en nederig, kostelijk en kuis.

Wees geloofd, mijn Heer, om broeder vuur,
door wie Gij de nacht verlicht;
mooi is hij en vrolijk en machtig en sterk!

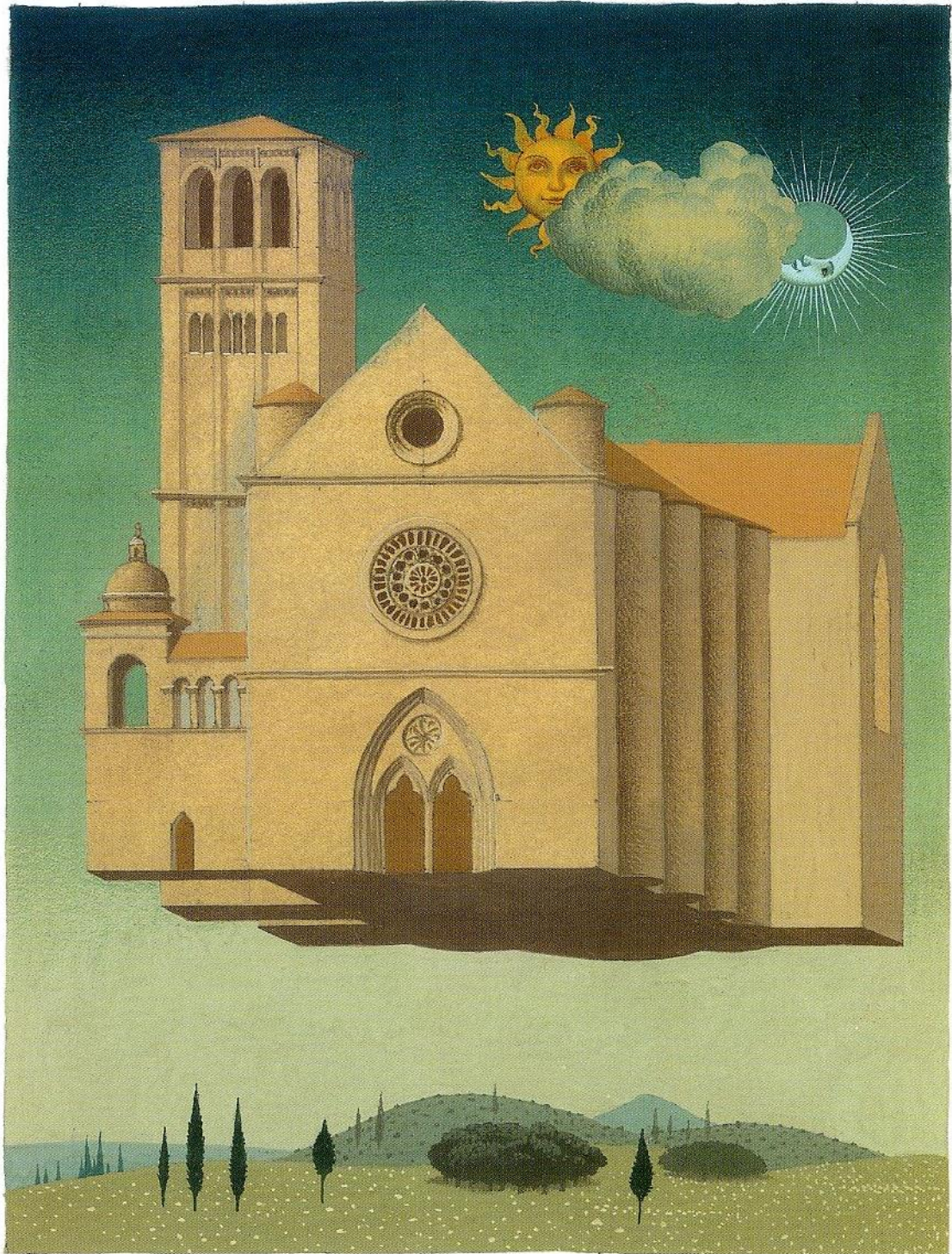

Wees geloofd, mijn Heer, om onze zuster,
moeder aarde, die ons voedt en ons behoedt
en velerlei vruchten draagt, bonte bloemen ook en groen.

Loof en zegen mijn Heer
en dank en dien Hem
in grote deemoed.

Sint Franciscus

1181-1226

Tegen het eind van zijn leven was Franciscus zo geliefd en werd hij zo bewonderd dat na zijn dood al gauw werd besloten dat het verhaal van zijn opmerkelijke leven opgeschreven moest worden. Binnen drie jaar had broeder Thomas van Celano het levensverhaal over Franciscus voltooid. Een paar andere boeken volgden niet lang daarna en enkele van Francesco's eigen geschriften werden ook zorgvuldig bewaard. Het boek over hem dat misschien wel het beroemdste is, *De Bloempjes of Fioretti*, is anders dan de andere. Het is geschreven omstreeks 1330 en gebaseerd op verhalen die mondeling zijn overgeleverd. Het verhaal van de wolf van Gubbio is er één van.

In 1228 verklaarde Paus Gregorius IX Franciscus heilig en gaf opdracht een kerk te bouwen ter ere van hem.

Twee jaar later werden zijn stoffelijke resten overgebracht naar de nieuwe kerk in Assisi. Deze werd de Basilica di San Francesco genoemd. In de ongeveer honderd jaar daarna versierden beroemde Italiaanse kunstenaars de muren en het dak met prachtige schilderijen, fresco's genaamd, waarvan er een paar het leven van Sint Franciscus uitbeelden.

Helaas werden de beroemde kerk en vele fresco's in 1997 ernstig beschadigd door aardbevingen. Foligno, een stad in de buurt van Assisi, werd voor een groot deel verwoest, onder andere de klokkentoren, waarvan men zegt dat hij dichtbij de plaats heeft gestaan waar Franciscus ooit stoffen van zijn vader en een paard heeft verkocht.

Na de dood van Franciscus werd de naam van de orde van de minderbroeders veranderd in de franciscaner orde. Tegenwoordig zijn er overal ter wereld franciscanen.

Sint Franciscus wordt ieder jaar op 4 oktober (werelddierendag) herdacht.